

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет податкової справи, обліку та аудиту
Кафедра обліку та аудиту

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

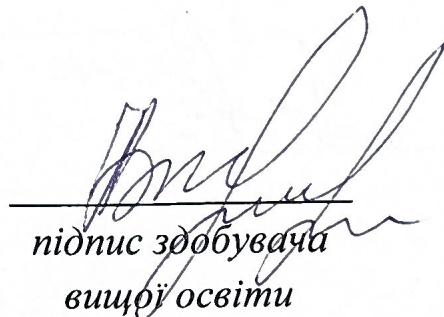
на тему: **Форми контролю публічних закупівель, їхні відмінності та мета застосування**

Здобувача вищої освіти другого
(магістерського) рівня

II курсу, ОМФЗ-24-1 групи,

спеціальності 071 «Облік і
оподаткування»

освітня програма «Державний аудит;
судово-економічна експертиза у фінансових
розслідуваннях»

підпис здобувача
вищої освіти

Пітель Ганна
Миколаївна

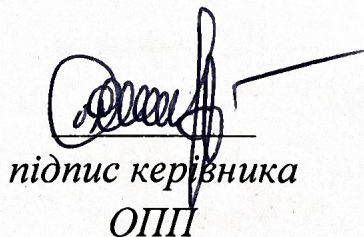
Науковий керівник

підпис керівника

к.е.н., доцент
Салямон-Міхєєва
К.Д.

Керівник освітньо-
професійної програми

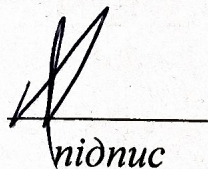

підпис керівника
ОПП

к.е.н., доцент
Рябчук О.Г.

Допущено до захисту за рішенням кафедри обліку та аудиту
протокол від «26» січня 2026 № 19

Завідувач кафедри

підпис

д.е.н., професор
Лісовий А.В.

Ірпінь – 2026

Регистрація № 11 20.01.2020 [підпис]
(дата) (підпис відповідальної особи)

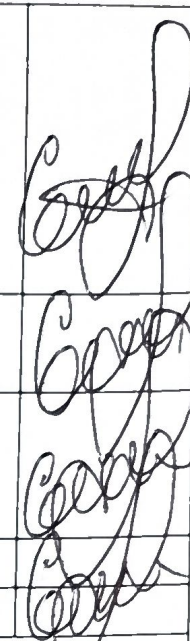
Результати перевірки до захисту 20.01.2020 [підпис]
(до захисту, на доопрацювання) (дата) (підпис)

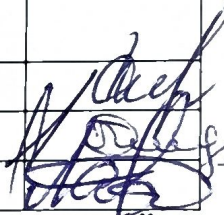
Результат захисту 90/A/5 06.02.20 [підпис]
(оцінка) (дата) (підпис)

Голова комісії: [підпис] Лавренкова Ч.М.
(підпис) (ініціали, ПІБ)

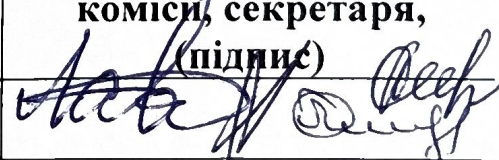
Члени комісії: [підпис] Лісовий А.В.
(підпис) (ініціали, ПІБ)
[підпис] Савченко А.М.
(підпис) (ініціали, ПІБ)
[підпис] Панасюк О.В.
(підпис) (ініціали, ПІБ)

Бланк оцінювання випускної роботи

Об'єкти контролю	Діапазон оцінки в балах	Фактична кількість балів	Примітки	Дата, ПІБ
ОЦІНЮВАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ КЕРІВНИКОМ ТА РЕЦЕНЗЕНТОМ				
1. Зміст випускної роботи (якість теоретичного матеріалу, його зв'язок з практичним, вміння представляти матеріал в логічній послідовності, наявність висновків та пропозицій)	від 0 до 30	20		
2. Дотримання вимог щодо оформлення	від 0 до 10	10		
3. Вчасне виконання роботи на всіх етапах у встановлені кафедрою терміни	від до 5	5		
4. Рецензент	від 0 до 5	5		
РАЗОМ БАЛІВ	від 0 до 50	45		

ОЦІНЮВАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ КОМІСІЄЮ ПО ЗАХИСТУ				
1. Доповідь	від 0 до 10	10		
2. Роздатковий матеріал	від 0 до 5	5		
3. Знання теоретичного та практичного матеріалу, вміння відповідати на запитання	від 0 до 25	25		
4. Апробація	від 0 до 10	5		
РАЗОМ БАЛІВ	від 0 до 50	45		
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ	від 0 до 100	90		

ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ЗА 100-БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ ТА ШКАЛИ

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЕКТС	Оцінка за національною шкалою	Дата	П.І.П.: голови, членів комісії, секретаря, (підпис)
90	A	5	06.02.	

Правила переведення оцінок до національної шкали та шкали ЕКТС		
Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЕКТС	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)
80-89	B	4 (добре)
70-79	C	3 (задовільно)
60-69	D	
50-59	E	
35-49	EX	2 (незадовільно)

АНОТАЦІЯ

Форми контролю публічних закупівель

Метою даної дипломної роботи є визначення напрямів удосконалення форм контролю публічних закупівель в Україні для підвищення його ефективності та посилення фінансової відповідальності учасників публічних закупівель.

Робота виконана відповідно **завдань**, які передбачають:

- дослідження економічної сутності публічних закупівель та забезпечення їх контролю в Україні;
- наведення загальної характеристики та основних економічних показників діяльності Антимонопольного комітету України у 2022-2024 роках;
- ознайомлення з формами контролю публічних закупівель в АМКУ та їх організацією;
- проведення аналізу результатів контролю АМКУ щодо забезпечення державного захисту конкуренції у підприємницькій діяльності та у сфері публічних закупівель;
- проведення аналізу результатів контролю Комісії АМКУ з розгляду скарг про порушення законодавства у сфері публічних закупівель;
- на підставі визначених недоліків форм контролю публічних закупівель з'ясувати напрями вдосконалення їх контролю.

Об'єкт дослідження – форми контролю публічних закупівель.

Предмет дослідження – комплекс теоретичних, методичних і практичних аспектів контролю публічних закупівель.

База дослідження: Антимонопольний комітет України – центральний державний орган виконавчої влади, наділений повноваженнями та функціями щодо захисту економічної конкуренції у підприємницькій діяльності та у сфері публічних закупівель.

Результати проведеного дослідження щодо застосування форм контролю публічних закупівель Антимонопольним комітетом України дозволяють зробити висновки, що державний контроль вказаної сфери має важливе значення для забезпечення ефективного використання бюджетних коштів. Однак цей процес стикається з низкою викликів та проблем, які знижують його ефективність.

Практична значущість дослідження теми – можливість впровадження в діяльність контролюючих органів результатів проведених досліджень.

Структура дипломної роботи містить вступ, 3 розділи, висновки, список використаної літератури, якій налічує 59 джерел. Загальний обсяг роботи складається з 53 сторінок друкованого тексту. Для більш повного розкриття теми сформовано 14 таблиць, 3 рисунки та використано 5 додатків.

Ключові слова: публічні закупівлі, електронна система закупівель, форми контролю публічних закупівель, розгляд скарг, Prozorro.

Рік виконання дипломної роботи 2025.

Рік захисту роботи 2026.

ANNOTATION

Forms of public procurement control

The purpose of this thesis is to determine the directions of improving the forms of public procurement control in Ukraine in order to increase its efficiency and strengthen the financial responsibility of public procurement participants.

The work was carried out in accordance with the tasks that provide for:

- research into the economic essence of public procurement and ensuring its control in Ukraine;
- providing a general characteristic and main economic indicators of the activities of the Antimonopoly Committee of Ukraine in 2022-2024;
- familiarization with the forms of public procurement control in the AMCU and their organization;
- conducting an analysis of the results of the AMCU control on ensuring state protection of competition in entrepreneurial activity and in the field of public procurement;
- conducting an analysis of the results of the AMCU Commission's control on considering complaints about violations of legislation in the field of public procurement;
- based on the identified shortcomings of the forms of control of public procurement, to identify areas for improving their control.

The object of the study is the forms of control of public procurement.

The subject of the study is a complex of theoretical, methodological and practical aspects of the control of public procurement.

Research base: The Antimonopoly Committee of Ukraine is a central state executive body, vested with powers and functions to protect economic competition in entrepreneurial activity and in the field of public procurement.

The results of the study on the application of forms of control over public procurement by the Antimonopoly Committee of Ukraine allow us to conclude that state control of the specified sphere is of great importance for ensuring the effective

use of budget funds. However, this process faces a number of challenges and problems that reduce its effectiveness.

The structure of the thesis includes an introduction, 3 sections, conclusions, a list of used literature, which includes 59 sources. The total volume of the work consists of 53 pages of printed text. For a more complete disclosure of the topic, 14 tables, 3 figures and 5 appendices were formed.

Keywords: public procurement, electronic procurement system, forms of public procurement control, complaint handling, Prozorro.

Year of thesis completion 2025.

Year of thesis defense 2026.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ КОНТРОЛЮ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДІЯЛЬНОСТІ БАЗИ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	9
1.1. Економічна сутність публічних закупівель та забезпечення їх контролю в Україні	9
1.2. Загальна характеристика та основні економічні показники діяльності Антимонопольного комітету України у 2022-2024 роках	17
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ КОНТРОЛЮ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ ТА АНАЛІЗ ЙОГО РЕЗУЛЬТАТІВ НА ПРИКЛАДІ АНТИМОНОПОЛЬНОГО КОМІТЕТУ УКРАЇНИ.....	25
2.1. Форми контролю публічних закупівель в Антимонопольному комітеті України та їх організація	25
2.2. Аналіз результатів контролю Антимонопольним комітетом України щодо забезпечення державного захисту конкуренції у підприємницькій діяльності та у сфері публічних закупівель	32
2.3. Аналіз результатів контролю Комісії Антимонопольного комітету України з розгляду скарг про порушення законодавства у сфері публічних закупівель .	40
РОЗДІЛ 3. НЕДОЛІКИ КОНТРОЛЮ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ ТА НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ФОРМ ЇХ КОНТРОЛЮ.....	45
ВИСНОВКИ.....	50
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	54
ДОДАТКИ.....	61

ВСТУП

Серед основних функцій держави для задоволення її суспільних потреб є закупівля товарів, робіт і послуг, від ефективності, стабільності та прозорості процедури якої залежать раціональність та ефективність використання державних коштів і розвиток конкурентної економіки.

Сьогодні в Україні в умовах військової агресії Росії, активних бойових дій на значній території нашої країни, відбуваються трансформації національної економіки, що викликані необхідністю адаптації державних, економічних та соціальних інститутів і безпосереднім впливом військових дій.

Трансформації стосуються і сфери здійснення публічних закупівель, ключовим моментом якої стає забезпечення потреб оборони та цивільного захисту. Водночас зміни стосуються і спрощення процедур закупівель з акцентом на їх швидкість та гнучкість, підходів до оприлюднення інформації. При цьому у сфері публічних закупівель повинний зберігатися принцип прозорості та ефективності як вагомі складові підвищення ефективності державної економічної політики.

Проте цього не можливо досягти без ефективного контролю у сфері публічних закупівель, який ще поки що не є всеосяжним. «На сьогодні сфера публічних закупівель, на жаль, є досить корумпованою, а з практичної точки зору реалізація процедур закупівель має багато прогалин. Як наслідок, при здійсненні закупівель порушуються законодавство й умови конкуренції, а отже, і доволі часто має місце витрачання зайвих коштів з державного бюджету [8, с. 231].

Дослідженню публічних закупівель, їх законодавчої бази, практики для забезпечення ефективного та прозорого використання державних коштів присвятили лише в останній час свої наукові праці: О. Борисюк, О.В. Іванюк, І.В. Кравець, М.В. Купцов, Н.Б. Пацурія, Н. Проць, О. Стащук, В.К. Трушковський, Т.І. Швидка та ін.

Контроль публічних закупівель досліджували Н. Бігун, О.Ю. Іванова,

О.В. Кожухівський, О.М. Сидоренко, О.В. Скабардін та ін., які зазначають у своїх наукових працях, що чинна система контролю публічних закупівель потребує постійного удосконалення для пошуку більш раціональних його форм і методів, що сприятиме підвищенню ефективності публічних закупівель для розвитку національної економіки України.

Враховуючи все вищезазначене, вважаємо тему дипломної роботи актуальною.

Метою дипломної роботи є визначення напрямів удосконалення форм контролю публічних закупівель в Україні для підвищення його ефективності та посилення фінансової відповідальності учасників публічних закупівель.

Завдання роботи передбачають:

- дослідження економічної сутності публічних закупівель та забезпечення їх контролю в Україні;
- наведення загальної характеристики та основних економічних показників діяльності Антимонопольного комітету України у 2022-2024 роках;
- ознайомлення з формами контролю публічних закупівель в АМКУ та їх організацією;
- проведення аналізу результатів контролю АМКУ щодо забезпечення державного захисту конкуренції у підприємницькій діяльності та у сфері публічних закупівель;
- проведення аналізу результатів контролю Комісії АМКУ з розгляду скарг про порушення законодавства у сфері публічних закупівель;
- на підставі визначених недоліків форм контролю публічних закупівель з'ясувати напрями вдосконалення їх контролю.

Об'єкт дослідження – форми контролю публічних закупівель.

Предмет дослідження – комплекс теоретичних, методичних і практичних аспектів контролю публічних закупівель.

База дослідження: Антимонопольний комітет України – центральний державний орган виконавчої влади, наділений повноваженнями та функціями щодо захисту економічної конкуренції у підприємницькій діяльності та у сфері

публічних закупівель.

Методи дослідження, що використані при виконанні завдань дипломної роботи для збору і дослідження інформації – загальнонаукові, конкретнонаукові, таблично-графічні. Крім цього, застосовувався метод теоретико-емпіричного дослідження, якій поєднує теоретичні методи (аналіз, синтез тощо) та емпіричні методи (порівняння, аналіз документів і т.ін.), що взаємодіють на різних етапах дослідження, доповнюючи одне одного для отримання обґрунтованих результатів.

Наукова новизна даної роботи полягає у науковому обґрунтуванні запропонованих напрямів вдосконалення форм контролю публічних закупівель. Крім цього отримані результати дослідження можуть бути використані для подальших наукових розробок з проблем об'єкта дослідження.

Джерелами інформації для виконання завдань стали законодавчі та нормативно-правові акти, наукові праці та навчальна література, ресурси інтернету, а також звітна інформація бази дослідження.

Практична значущість дослідження теми – можливість впровадження в діяльність контролюючих органів результатів проведених досліджень.

Структура дипломної роботи містить вступ, 3 розділи, висновки, список використаної літератури, якій налічує 59 джерел. Загальний обсяг роботи складається з 53 сторінок друкованого тексту. Для більш повного розкриття теми сформовано 14 таблиць, 3 рисунки та використано 5 додатків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ КОНТРОЛЮ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДІЯЛЬНОСТІ БАЗИ ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1. Економічна сутність публічних закупівель та забезпечення їх контролю в Україні

Процес виконання цільових функцій державою або місцевими органами самоврядування при реалізації державних та місцевих програм й у поточній діяльності пов'язаний з необхідністю матеріально-технічного забезпечення. Це потребує придбання необхідних ресурсів: матеріальних, інтелектуальних, фізичних. Для цього державою або місцевими органами самоврядування здійснюються закупівлі, які називають публічними (державними) закупівлями.

«Необхідність здійснення публічних закупівель у демократичній державі пояснюється тим, що держава та місцеві органи самоврядування в умовах формування та розвитку ринкової економіки є одними з основних учасників економічного процесу не лише з погляду виконання ними функцій контролю та регулювання, але й з погляду того, що вони виступають досить потужним споживачем товарів, робіт і послуг» [16].

В Україні основним законодавчим документом у сфері регулювання публічних закупівель: правових та економічних засад здійснення закупівель товарів, робіт і послуг для забезпечення потреб держави, територіальних громад та об'єднаних територіальних громад, є Закон України № 922-VIII «Про публічні закупівлі» [50]. Мета цього Закону України полягає у забезпеченні ефективного та прозорого здійснення закупівель, створенні конкурентного середовища у сфері публічних закупівель, запобіганні проявам корупції у цій сфері та розвитку добросовісної конкуренції.

Економічна сутність публічних закупівель полягає в забезпеченні ефективного та прозорого використання державних коштів, спрямованого на придбання товарів, робіт та послуг, необхідних для задоволення потреб держави та територіальних громад, створення конкурентного середовища, запобігання корупції та забезпечення рівних можливостей для учасників.

У Законі № 922-VIII дано наступне визначення словосполученню «публічної закупівлі»: «публічна закупівля ... – придбання замовником товарів, робіт і послуг у порядку, встановленому цим Законом» [50, ст. 1, ч. 1, п. 25].

Але, не глядячи на законодавче визначення публічних закупівель маже десять років тому, серед науковців до цього часу тривають дискусії щодо його трактування. Деякі з них наведено у табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Трактування категорій «публічні закупівлі» у наукових джерелах

Автор (автори)	Визначення, джерело
1	2
Кравець І.В., Іванюк О.В., Трушковський В.К.	Сутність публічних закупівель полягає в задоволенні соціально-економічних потреб громадян у формі надання товарів та послуг за рахунок бюджетних коштів на основі відкритої співпраці представників уряду та бізнесу [19]
Стащук О., Борисюк О., Проць Н.	Публічні закупівлі – це система замовлень товарів, робіт та послуг за рахунок публічних коштів, порядок яких регламентується законодавством та контролюється органами публічної влади і громадянським суспільством з метою забезпечення інтересів всіх його членів. Публічні закупівлі є інструментом формування рівня попиту та пропозиції на національному ринку і значно впливають на розвиток конкурентного середовища в Україні [57, с. 39-40]
Карлін М.І.	Публічні закупівлі – «це – система замовлень товарів, робіт та послуг за рахунок публічних коштів, порядок яких регламентується законодавством та контролюється органами публічної влади і громадянським суспільством з метою забезпечення інтересів всіх його членів» [16]
Пацурія Н.Б.	Публічні закупівлі — це придбання державою товарів, робіт та послуг для виконання покладених на неї функцій [24]
Купцов М.В.	Публічні закупівлі можна визначити як закупівлі товарів, робіт і послуг для забезпечення потреб держави, територіальних громад та об'єднаних територіальних громад, які повинні забезпечити добросовісну конкуренцію серед учасників, максимальну економію, ефективність та пропорційність, відкритість та прозорість на всіх стадіях, недискримінацію учасників та рівне ставлення до них, об'єктивне та неупереджене визначення переможця, запобігання корупційним діям і зловживанням, необхідні технічні та якісні характеристики предмета закупівлі [20, с. 49-50]

Джерело: [16, 19, 20, 24, 57]

З наведених науковцями визначень категорій «публічні закупівлі» можна дійти висновку, що особливих змістових відмінностей між ними немає, оскільки всі вони переважно зводяться до придбання за рахунок державних

коштів предмета закупівлі, які описані у табл. А1 додатку А.

Зазначимо, що поняття «публічні закупівлі» в Україні досить активно почали використовувати в суспільно-політичному середовищі з 2016 року. До цього часу переважно вживався термін «державні закупівлі» відповідно до Закону України «Про здійснення публічних закупівель» [47], яким регулювався механізм здійснення державних закупівель до набрання чинності Закону України «Про публічні закупівлі» [50].

Також зазначимо, що становлення системи публічних закупівель в Україні пройшло кілька етапів розвитку – від централізованого монопольного державного планування у радянський період до сучасних електронних систем закупівель, що тісно пов'язано зі змінами політичного й економічного її устрою.

Так відповідно до Закону «Про публічні закупівлі» [50] з 1 квітня 2016 року для центральних органів влади та монополістів, а з 1 серпня – для всіх інших державних замовників обов'язковою є застосування електронної системи закупівель (на базі впровадження системи «Prozorro») – інформаційно-телекомунікаційної системи з комплексною системою захисту інформації згідно з Законом України «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах» [45], що забезпечує проведення закупівель, створення, розміщення, оприлюднення, обмін інформацією і документами в електронному вигляді.

Основна мета запровадження електронної системи закупівель полягає у формуванні сучасної та дієвої системи публічних закупівель, спрямованої на створення конкурентного середовища та подальший розвиток добросовісної конкуренції цієї сфери.

До її складу входять вебпортал Уповноваженого органу – центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері публічних закупівель; авторизовані електронні майданчики – інформаційно-телекомунікаційна система, яка є частиною електронної системи закупівель з онлайн-сервісом, що забезпечує реєстрацію осіб, автоматичне розміщення, отримання і передання інформації та документів під час

проведення закупівель, користування сервісами за допомогою мережі Інтернет. Між вебпорталом Уповноваженого органу та авторизованими електронними майданчиками забезпечено автоматичний обмін інформацією та документами.

Суб'єктами публічних закупівель є замовники, учасники, органи контролю, що фінансуються з бюджету. До замовників належать органи державної влади та місцевого самоврядування, державні підприємства, установи та організації, які здійснюють закупівлі за кошти платників податків для забезпечення виконання своїх функцій. Учасниками є юридичні та фізичні особи, фізичні особи-підприємці, які подають пропозиції щодо виконання робіт, надання послуг або постачання товарів. Органи контролю – це органи, які можуть бути і замовниками, але головне їх завдання – здійснення контролю за проведенням закупівель.

В Україні основним механізмом публічних закупівель, що забезпечує прозорість та рівні умови для всіх учасників ринку, є тендери – конкурентні процедури відбору постачальників товарів, робіт або послуг, які проводяться замовниками з метою отримання найвигідніших пропозицій. У рамках тендеру потенційні постачальники подають свої тендерні пропозиції, які оцінюються за встановленими критеріями: ціна, якість, умови постачання.

У сфері публічних закупівель важливим етапом тендерної процедури є аукціони – публічні торги, під час яких на пропозицію продавця щодо ціни товару або послуги потенційні покупці у змаганні за них пропонують вищу ціну. Таки аукціони в Україні проводяться через систему Prozorro, що забезпечує відкритість та доступність інформації про закупівлі.

В період воєнного стану в Україні державні замовники проводять публічні закупівлі за чотирма видами згідно з Постановою Кабміну «Особливості здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України «Про публічні закупівлі», на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування» [22]. Це:

– відкриті торги з особливостями – конкурентні торги за право отримати

контракт з державним замовником. Проте на час воєнного стану, щоб закупівля відбулася, достатньо одного учасника. Вартісні межі: від 100 тис. грн для товарів та послуг, від 200 тис. грн для поточного ремонту та від 1,5 млн грн для робіт;

- спрощена закупівля, яка може застосовуватись у разі здійснення закупівель товарів і послуг (крім послуг з поточного ремонту) до 100 тис. грн; послуг з поточного ремонту до 200 тис. грн; робіт, вартість яких до 1,5 млн грн;

- закупівля без застосування системи Prozorro (укладання прямого договору із постачальником, якого замовник обрав самостійно) за умовою, що закупівлі менше вартісних меж відкритих торгів з особливостями;

- закупівля через електронний каталог. Це – альтернатива спрощеним та прямим закупівлям для придбання товару, що є у наявності у каталозі. Закупівля робіт по цьому каталогу не проводиться.

Отже, у період воєнного стану в Україні види закупівель, що проводяться державними замовниками, залежать від предмета та бюджету закупівлі, які визначені Особливостями здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників [22].

Зазначимо, що навіть в умовах війни українська система публічних закупівель Prozorro демонструє надзвичайну стійкість та ефективність. У 2024 році замовники за результатами конкурентних закупівель уклали договорів на 789,5 млрд грн. Обсяг конкурентних закупівель в Україні зріс з 616,8 мільярда у 2023 році до 841 мільярда гривень у 2024 році [2].

Для оборонного сектора у Prozorro запроваджено інноваційний механізм, який поєднує прозорість та конкурентність закупівлі, але водночас «приховує» чутливу інформацію про виробників. Обсяг конкурентних закупівель в оборонній сфері за 2023-2024 роки зріс більше, ніж вдвічі – з 60 до 168,4 млрд грн [2].

В цілому динаміку обсягів публічних закупівель в Україні у 2020–2024 роках наведено у табл. 1.2, дані якої свідчать, що динаміка обсягів публічних закупівель в Україні з 2020 по 2024 роки демонструє стабільне зростання.

Таблиця 1.2

Динаміка обсягів публічних закупівель в Україні у 2020–2024 роках

Рік	Загальний обсяг публічних закупівель		Проведено тендерів		Сума контрактів за тендерами	
	млрд грн	темп приросту, %	кількість	темп приросту, %	млрд грн	темп приросту, %
2020	300,5	-	14000	-	290,7	-
2021	330,8	10,08	15200	8,57	315,4	8,50
2022	350,6	5,99	16500	8,55	340,0	7,80
2023	380,2	8,44	17800	7,88	365,3	7,44
2024	388,4	2,16	19200	7,87	377,2	3,26

Джерело: складено автором за даними [13]

Як бачимо, загальний обсяг закупівель зріс на 29,8 % що свідчить про зростання державних витрат та активізацію процесів закупівлі. Збільшення кількості тендерів на 37 % вказує на розширення ринку публічних закупівель і зростання конкуренції. Збільшення суми укладених контрактів на 29,7 % свідчить про зростання інвестицій в економіку та активність на ринку.

Проте ефективність функціонування системи публічних закупівель безпосередньо залежить від належного рівня фінансового контролю, форми якого включають в себе різні види діяльності, спрямовані на дотримання законодавчих вимог, забезпечення прозорості та ефективності використання державних коштів – економічності та результативності витрат.

Великий тлумачний словник сучасної української мови під «формою» розуміє: «спосіб існування змісту, його внутрішня структура, організація і зовнішній вираз» [7, с. 1543].

Форма контролю за державними закупівлями є ключовою його характеристикою, яку можна трактувати як конкретний спосіб і організацію контрольного процесу, орієнтованого на виконання функцій контролю. Це включає техніку здійснення контролю та структуру контрольних заходів.

Основними серед форм контролю у сфері публічних закупівель є державний фінансовий контроль та громадський контроль. Державний фінансовий контроль має забезпечувати виявлення та фіксацію порушень законодавства, застосування санкцій до порушників.

«Попри те, що у сфері публічних закупівель вже не перший рік панує прозорість та тріумфує принцип «всі бачать все», залишається необхідність нагляду за тим, як саме закупівлі проводяться, ... для таких випадків і існує громадський контроль у закупівлях» [56]. Зазначимо, що «громадський контроль є складником державного управління та місцевого самоврядування, а також найважливішим чинником участі інститутів громадянського суспільства чи окремих громадян в управлінні державними та суспільними справами [21].

Громадський контроль забезпечується через вільний доступ до всієї інформації щодо публічних закупівель, яка підлягає оприлюдненню, зокрема шляхом здійснення аналізу і моніторингу інформації, розміщеної в електронній системі закупівель, а також шляхом інформування через електронну систему закупівель або письмово органи, що уповноважені здійснювати контроль, про виявлені ознаки порушення (порушень) законодавства у сфері публічних закупівель [50]. Залучення громадськості до здійснення контролю у сфері закупівель здійснюється відповідно до законів України «Про громадські об'єднання» [33], «Про звернення громадян» [46], «Про доступ до публічної інформації» [34], «Про інформацію» [48], «Про відкритість використання публічних коштів» [27].

Органами, що здійснюють державний фінансовий контроль у сфері публічних закупівель у межах своїх повноважень, є:

- Рахункова палата, яка від імені Верховної Ради України здійснює контроль за надходженням коштів до Державного бюджету України та їх використанням;
- Антимонопольний комітет України, метою діяльності якого є забезпечення державного захисту конкуренції у підприємницькій діяльності та у сфері публічних закупівель;
- Державна аудиторська служба України, діяльність якої спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра фінансів та який реалізує державну політику у сфері державного фінансового контролю.

Повноваження вказаних органів щодо контролю у сфері публічних

закупівель наведено у табл. А2 додатку А.

Основними формами контролю за державними закупівлями в Україні, що здійснюють органи державного фінансового контролю у сфері публічних закупівель, є:

- моніторинг процедури закупівлі, який здійснюється виключно в електронній системі закупівель з метою запобігання порушенням проведення аналізу щодо відповідності проведення процедури закупівлі, укладання та виконання договору вимогам законодавства;
- перевірки державних закупівель, при яких здійснюється детальний аналіз конкретних закупівель для виявлення порушень та їх наслідків;
- інспектування – загальний огляд системи закупівель та процесів для оцінки ефективності та дотримання законодавства.

«Останнім часом значної поширеності набуло порушення правових засад економічної конкуренції, що виявляється, зокрема у формі недобросовісної конкуренції, зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку, антиконкурентних узгоджених дій, а саме тих, що здійснюються шляхом спотворення результатів торгів, тендерів, аукціонів, негативно впливаючи на сферу публічних закупівель» – зазначає Т.І. Швидка [59, ст. 278].

Це підтверджується результатами контролю публічних закупівель Рахунковою палатою України та Держаудитслужбою лише у 2024 році:

- Рахункова палата виявила порушення під час здійснення публічних закупівель на суму 531,8 млн, серед яких встановлено порушення при здійсненні закупівель на загальну суму 230,5 млн грн, що полягали у висуванні замовниками дискримінаційних вимог на користь окремих учасників, укладанні договорів підряду без конкурсних процедур [12];
- моніторингом процедури закупівлі Держаудитслужбою виявлено порушення законодавства на суму 34196,9 млн грн, що вплинули на результат закупівлі, серед яких порушення замовником законодавства при здійсненні закупівлі без застосування визначених законодавством процедур закупівель тощо, та які під час розгляду тендерної пропозиції відхилені (невідхилені)

учасниками тендерної пропозиції [54].

Оскільки контроль щодо створення конкурентного середовища та захисту конкуренції у сфері публічних закупівель – це прерогатива Антимонопольного комітету України, у наступному параграфі розглянемо його діяльність за останні 3 роки.

1.2. Загальна характеристика та основні економічні показники діяльності Антимонопольного комітету України у 2022-2024 роках

Антимонопольний комітет України (АМКУ) є центральним державним органом виконавчої влади зі спеціальним статусом. Це означає, що він має особливі повноваження та функції, визначені законодавством, зокрема щодо захисту економічної конкуренції у підприємницькій діяльності та у сфері публічних закупівель.

Головна мета його діяльності – забезпечення державного захисту конкуренції у підприємницькій діяльності та у сфері публічних закупівель.

Створення в Україні органу захисту економічної конкуренції вперше було передбачено Законом України «Про обмеження монополізму та захист від недобросовісної конкуренції у підприємницькій діяльності», прийнятим 18 лютого 1992 року [49] (Закон втратив чинність з прийняттям Закону України «Про захист економічної конкуренції» у 2001 році [43]). Практична робота Антимонопольного комітету України була започаткована в жовтні того ж року.

Як юридичну особу АМКУ було зареєстровано 26.11.1993. Їй присвоєно код ЄДРПОУ – 00032767. Вид діяльності АМКУ за КВЕД – клас 84.11 «Державне управління загального характеру».

01.11.1993 АМКУ взятий на облік Державною службою статистики України. З 12.09.2006 року АМКУ зареєстрований як платник податків та 19.01.2007 – як платник єдиного внеску Державною податковою адміністрацією України (сьогодні це Державна податкова служба України). 23.09.2016 АМКУ внесено у Реєстр неприбуткових установ та організацій за ознакою

неприбутковості: 0031 – бюджетні установи.

Місцезнаходження реєстраційної справи – Солом'янська районна в місті Києві державна адміністрація. Адреса АМКУ: 03035, Україна, місто Київ, вулиця Митрополита Василя Липківського, будинок, 45.

Свою діяльність АМКУ здійснює відповідно до Закону України «Про Антимонопольний комітет України» [26]. Основним завданням АМКУ є участь у формуванні та реалізації конкурентної політики в частині:

- здійснення державного контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції на засадах рівності суб'єктів господарювання перед законом та пріоритету прав споживачів,
- запобігання, виявлення і припинення порушень законодавства про захист економічної конкуренції;
- контролю за концентрацією, узгодженими діями суб'єктів господарювання та регулюванням цін (тарифів) на товари, що виробляються (реалізуються) суб'єктами природних монополій;
- сприяння розвитку добросовісної конкуренції;
- методичного забезпечення застосування законодавства про захист економічної конкуренції;
- контролю щодо створення конкурентного середовища та захисту конкуренції у сфері публічних закупівель.

Особливістю роботи Комітету на етапі становлення, що охоплює 1994–1996 роки, було те, що поряд із звичайною для органів захисту конкуренції правозастосовчою діяльністю він активно працював над проведенням масштабної демонополізації економіки, а також забезпечував створення принципово нової для України нормативної та методичної бази розвитку та захисту конкуренції [15].

Структура АМКУ наведена на рис. 1.1.

Керівництво Антимонопольного комітету України складається з Голови та восьми державних уповноважених, з числа яких призначаються заступники Голови АМКУ. Державні уповноважені Антимонопольного комітету України –

це державні службовці, які є членами колегіального органу АМКУ.

Рис. 1.1. Структура АМКУ України

Джерело: сформовано автором за даними офіційного вебсайту АМКУ [5]

Крім цього, АМКУ має 6 міжобласних територіальних відділень: Північне у м. Київ, Західне у м. Львів, Південне у м. Одеса, Південно-західне у м. Хмельницький, Південно-східне у м. Дніпро та Східне у м. Харків.

Як і Антимонопольний комітет, його територіальні відділення є юридичними особами, мають поточні та депозитні рахунки в установах банку, печатки із зображенням Державного герба України та своїм найменуванням.

Спрямування, координація і контроль діяльності територіальних відділень АМКУ здійснюються Головою Комітету, його заступниками та державними уповноваженими згідно з розподілом функціональних обов'язків.

Кількість затверджених штатних одиниць апарату АМКУ на 2022-2024 роки складає 363, а територіальних відділень – 398 одиниць (за паспортами бюджетної програми [5]). Розглянемо, як було забезпечено кадрами виконання завдань АМКУ у 2022-2024 роках (табл. 1.3).

Таблиця 1.3

Забезпеченість кадрами АМКУ у 2022-2024 роках

Показник	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Абсолютне відхилення 2024 р. (+, -) від:		Темп зростання / зменшення (%) у 2024 р. до:	
	значення за роками			2022 р.	2023 р.	2022 р.	2023 р.
1	2	3	4	5	6	7	8
Фактична кількість працівників апарату АМКУ	271	255	284	13	29	104,80	111,37
Фактична кількість працівників територіальних відділень	294	262	276	-18	14	93,88	105,34
Вакантні посади, од.	196	244	201	5	-43	102,55	82,38
Забезпечення у %	74,24	67,94	73,59	-0,66	5,65	99,12	108,32

Джерело: розраховано автором на підставі звітних даних АМКУ [5]

Як бачимо за даними табл. 1.3, фактична кількість працівників апарату АМКУ та територіальних відділень у 2024 році збільшилась, але ще має місце велика кількість вакантних посад, в результаті чого забезпечення кадрами у 2024 році склало 73,59 %.

Фінансування Антимонопольного комітету України та його територіальних відділень здійснюється на підставі бюджетної програми за КПКВК 6011010 «Керівництво та управління у сфері конкурентної політики, контроль за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції» за рахунок коштів загального та спеціального фондів державного бюджету. Розмір цього нормативу встановлюється Верховною Радою України під час затвердження державного бюджету на черговий рік.

Для забезпечення виконання функцій і завдань у сфері конкурентної політики, контролю за дотриманням законодавства про захист економічної

конкуренції, для АМКУ було затверджено за бюджетною програмою у 2024 році 578 274,9 тис. грн, що більш ніж у попередньому 2023 році на 322301 тис. грн (табл. 1.4).

Таблиця 1.4

Забезпечення виконання функцій і завдань у сфері конкурентної політики
АМКУ у 2022-2024 роках

Показник	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Абсолютне вдхилення 2024 р. (+, -) від:		Темп зростання / зменшення (%) у 2024 р. до:	
	значення за роками			2022 р.	2023 р.	2022 р.	2023 р.
Затверджено у паспорті бюджетної програми, тис. грн, у тому числі:							
загальний фонд	345 569,5	255 974,1	578 274,9	232705	322301	167,34	225,91
спеціальний фонд	7 548,0	7 599,0	9 588,0	2040	1989	127,03	126,17
Касові видатки, тис. грн, у тому числі:							
загальний фонд	256 647,6	241 689,3	559 271,6	302624	317582	217,91	231,40
спеціальний фонд	9 668,9	16 895,3	11 182,1	1513,2	-5713,2	115,65	66,18
Забезпечення у %	77,07	101,02	98,65	—	—	—	—

Джерело: розраховано автором на підставі звітних даних АМКУ [5]

Дані табл. 1.4 свідчать про збільшення суми фінансування АМКУ для забезпечення виконання функцій і завдань у сфері конкурентної політики у 2024 році у порівнянні з 2023 роком за загальним фондом на 317582 тис. грн, у порівнянні з 2022 роком – на 302624 тис. грн.

Проте касові видатки менше запланованих. І в цілому забезпечення касовими видатками склало у 2024 році 98,65 %, а у попередньому році – 101,02 %. За поясненнями АМКУ, наведеними у звітах про виконання паспортів бюджетної програми на 2022–2024 роки [5], відхилення касових видатків від запланованих пояснюється постановою Кабінету Міністрів України від 09.06.2021 № 590 «Про затвердження Порядку виконання повноважень Державною казначейською службою в особливому режимі в умовах воєнного стану» [40], а також за рахунок здійснення видатків в режимі жорсткої економії бюджетних коштів та виходячи з принципу визначення вкрай необхідних

видатків з державного бюджету на заплановані статті витрат в рамках виконання бюджетної програми.

Відхилення за спеціальним фондом пояснюється внесенням змін до кошторису АМКУ та міжобласних територіальних відділень відповідно до змін головного розпорядника бюджетних коштів, які не можуть бути враховані при внесенні змін до паспорта бюджетної програми відповідно до п. 10 «Правил складання паспортів бюджетних програм та звітів про їх виконання» [25], збільшення кошторисних призначень спеціального фонду за рахунок перевиконання планових показників за власними надходженнями.

Далі розглянемо основні економічні показники діяльності Антимонопольного комітету України та його територіальних відділень на підставі його консолідованої фінансової звітності за 2022-2024 роки (табл. 1.5).

Таблиця 1.5

Основні економічні показники діяльності АМКУ за 2022-2024 роки

Показники	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Зміни в абсолютних величинах 2024 р. порівняно з:		Темпи зростання (зниження) 2024 р. у % до:	
				2022	2023	2022	2023
1	2	3	4	5	6	7	8
Капітал (станом на кінець періоду)							
Валюта балансу, грн	53972149	51231776	79103496	25131347	27871720	146,56	154,40
Капітал у дооцінках, грн	0	33154	0	0	-33154	-	-
Внесений капітал, грн	55051141	63623451	66437094	11385953	2813643	120,68	104,42
Цільове фінансування, грн	288276	972726	3391185	3102909	2418459	1176,37	348,63
Поточні зобов'язання, грн	1567067	72553	64894	-1502173	-7659	4,14	89,44
Нефінансові активи							
Основні засоби, грн	28579365	33289934	31203333	2623968	-2086601	109,18	93,73
Нематеріальні активи, грн	389592	389592	389592	0	0	100,00	100,00
Незавершені капітальні інвестиції, грн	325326	972726	3391185	3065859	2418459	1042,40	348,63
Запаси, грн	2904309	3053117	3739050	834741	685933	128,74	122,47

Продовження табл. 1.5

1	2	3	4	5	6	7	8
Фінансові активи							
Поточна дебіторська заборгованість, грн	104707	19348	20195	-84512	847	19,29	104,38
Грошові кошти та їх еквіваленти розпорядників бюджетних коштів та державних цільових фондів, грн	21668850	13507059	40360141	18691291	26853082	186,26	298,81
Економічні показники							
Доходи, грн	262114502	245239078	591716678	329602176	346477600	225,75	241,28
Витрати, грн	266146848	253760601	569853909	303707061	316093308	214,11	224,56
Профіцит / дефіцит грн	-4032346	-8521523	21862769	25895115	30384292	542,18	256,56

Джерело: дані консолідованої фінансової звітності АМКУ (додатки Б–Д за даними [34])

Валюта балансу у 2024 році, як бачимо за даними табл. 1.5, збільшилась на 25131347 грн у порівнянні з 2022 роком та на 27871720 грн у порівнянні з 2023 роком. Це відбулось за рахунок збільшення пасивів за статтями «Внесений капітал» та, «Цільове фінансування» (темп зростання відповідно до 2022 року склав 120,68 % та 348,63 %, до 2023 року – 104,42 % та 1176,37 %).

Збільшення валюти балансу переважно відбулось за статтями активів «Незавершені капітальні інвестиції», «Запаси», «Грошові кошти та їх еквіваленти розпорядників бюджетних коштів та державних цільових фондів», що склало лише до 2023 року відповідно 348,63 %, 122,47 % та 298,81 %, а до 2022 року за незавершеними капітальними інвестиціями це склало 1042,40 %.

Отже, вартість АМКУ в 2024 році зросла за рахунок збільшення активів та одночасно збільшились джерела їх фінансування.

Економічні показники діяльності АМКУ у 2024 році за рахунок збільшення доходів від бюджетних асигнувань (див. додаток Д) кращі ніж у попередніх роках. Рік завершився з профіцитом у сумі 21862769 грн на відміну від 2023 та 2022 років, які були завершені з дефіцитом (4032343 грн у 2022 та

8521523 грн у 2023 роках).

Профіцит у 2024 році склався у зв'язку з економією бюджетних коштів АМКУ на оплату праці, пов'язану з неповним заповненням штатного розпису, економного та раціонального використання енергоносіїв, економії коштів, яка виникла після виконання укладених договорів, фактичного споживання послуг у обсязі меншому від запланованого, у тому числі економія коштів по судовому збору, що утворилась через відсутність необхідності оскарження судових рішень та поданням позовних заяв тощо, про що відображено АМКУ у Звіті про виконання паспорта бюджетної програми на 2024 рік [5].

Про результати контролю за забезпеченням державного захисту конкуренції у сфері публічних закупівель, виявлених порушень під час проведення публічних закупівель Антимонопольним комітетом України, йдеться у наступному розділі.

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ КОНТРОЛЮ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ ТА АНАЛІЗ ЙОГО РЕЗУЛЬТАТІВ НА ПРИКЛАДІ АНТИМОНОПОЛЬНОГО КОМІТЕТУ УКРАЇНИ

2.1. Форми контролю публічних закупівель в Антимонопольному комітеті України та їх організація

Як зазначалось раніше, АМКУ здійснює контроль за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції у підприємницькій діяльності та у сфері публічних закупівель.

Для здійснення контролю за дотриманням законодавства щодо захисту економічної конкуренції у сфері публічних закупівель АМКУ застосовує різні форми контролю, які прямо або опосередковано впливають на результати публічних закупівель. Головні з них:

- державний контроль за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції;
- контроль за концентрацією, узгодженими діями суб'єктів господарювання;
- контроль щодо створення конкурентного середовища та захисту конкуренції у сфері публічних закупівель.

Державний контроль за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції, який здійснює АМКУ, забезпечує захист інтересів підприємців та споживачів від порушень антимонопольного законодавства, сприяє прозорості, ефективності та справедливості публічних закупівель.

Важливою формою контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції у підприємницькій діяльності та у сфері публічних закупівель є контроль за економічними концентраціями.

Сутність контролю економічних концентрацій полягає в контролі процесу злиття (об'єднання) підприємств, компаній та інших ринкових активів, оскільки концентрація компаній може суттєво впливати на публічні закупівлі, як позитивно, так і негативно. З одного боку, вона може призвести до зниження

вартості товарів та послуг через збільшення ефективності та конкуренції, але з іншого боку, концентрація може зменшити кількість учасників торгів, що призведе до обмеження конкуренції та підвищення цін і, як наслідок, до негативних наслідків для економіки.

Безумовно, як зазначає В. Оцоколич, «суб'єкти господарювання мають право здійснювати свою діяльність відповідно до обраної ними мети та стратегії, за допомогою якої вони прагнуть підвищити свою ефективність та збільшити частку ринку» [23]. Водночас це може призвести до побудови домінуючого становища на ринку, монополізації, а отже – до послаблення механізму економічної конкуренції. Це дає підстави для контролю за концентрацією для захисту підприємців від неправомірних дій, розвитку вільної конкуренції, у тому числі у сфері публічних закупівель.

У зв'язку з цим у суб'єктів господарювання виникає обов'язок отримання дозволу від АМКУ на здійснення концентрації згідно з його розпорядженням «Про затвердження Положення про порядок розгляду заяв та справ про концентрацію суб'єктів господарювання» [38] для запобігання монополізації товарних ринків, зловживанню монопольним становищем, обмеженню конкуренції, за умовами, зображеними на рис. 2.1.

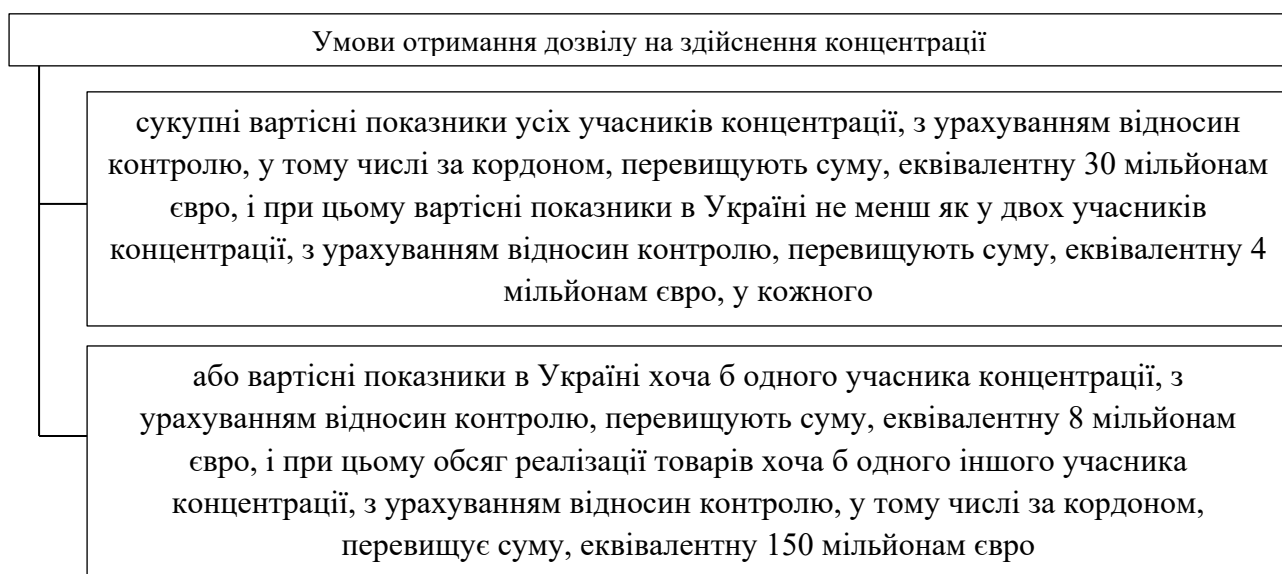

Рис. 2.1. Умови отримання дозволу АМКУ на здійснення концентрації в Україні

Джерело: [38, ч. IV, п. 1]

Процес розгляду заяв про надання дозволу на концентрацію в Україні АМКУ зображено на рис. 2.2.

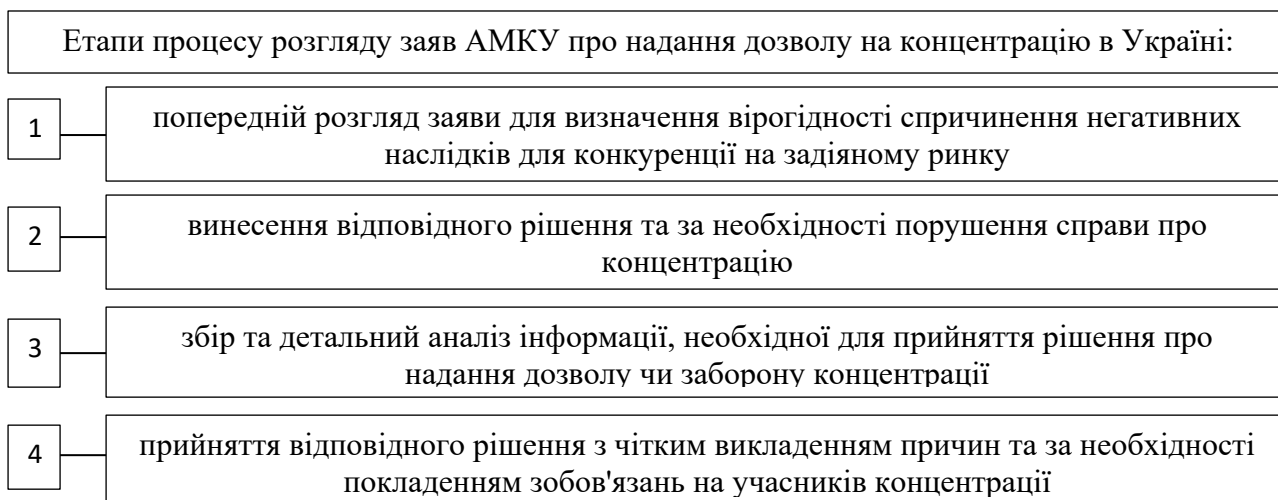

Рис. 2.2. Етапи процесу розгляду заяв АМКУ про надання дозволу на концентрацію в Україні

Джерело: складено автором на підставі [43]

Щодо узгоджених дій – це укладення суб'єктами господарювання угод у будь-якій формі, прийняття об'єднаннями рішень у будь-якій формі, а також будь-яка інша погоджена конкурентна поведінка (діяльність, бездіяльність) суб'єктів господарювання [43, ст. 5]. Необхідність контролю АМКУ в даному випадку викликана антиконкурентними узгодженими діями суб'єктів господарювання, які призводять до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції для інших учасників, зокрема, через встановлення цін чи інших умов придбання або реалізації товарів; спотворення результатів торгів, аукціонів, конкурсів, тендерів, або розподіл ринків чи джерел постачання за територіальним принципом, асортиментом товарів, обсягом їх реалізації чи придбання тощо.

Ще одною формою контролю АМКУ у сфері публічних закупівель є розгляд скарг. АМКУ фактично можна віднести до органів, які здійснюють оперативний контроль закупівель шляхом реагування на скарги суб'єктів господарювання та споживачів на дії що порушують їхні права у сфері конкуренції.

Скарга являє собою звернення постачальника публічної закупівлі до АМКУ у зв'язку з порушенням умов закупівельного законодавства організатором чи іншими учасниками. При цьому законодавство не обмежує випадки, у яких постачальник публічної закупівлі має право подати скаргу АМКУ. Проте якщо обґрунтувань чи підстав для наявності порушення недостатньо, скарга не буде задоволена.

Зауважимо, що у комерційних закупівлях не застосовується можливість оскарження в АМКУ, оскільки такі закупівлі не регулюються Законом України «Про публічні закупівлі» та проводяться комерційними організаціями за власні фінансові кошти та за власними правилами, що не суперечить законодавству України. У випадках порушення замовником умов домовленостей учасник може звернутися до суду.

Розгляд скарг про порушення законодавства у сфері публічних закупівель в АМКУ відбувається після подачі скарги скаргником через електронну систему закупівель Prozorro у строк, встановлений законодавством.

Така скарга подається у формі електронного документа через особистий кабінет на майданчику – компоненту системи Prozorro, через який учасники закупівель здійснюють всі свої дії. За подання скарги до органу оскарження в день подання скарги справляється плата через електронну систему закупівель, після чого скарга автоматично вноситься до реєстру скарг, формується її реєстраційна картка, яка разом зі скаргою автоматично оприлюднюється в електронній системі закупівель. Після отримання скарги АМКУ має прийняти рішення щодо неї протягом 3 робочих днів.

Звернемо увагу, що скарга має відповідати певним вимогам, визначеним у Законі України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» [36, ст. 54]. Вона повинна містити:

- прізвище, ім'я, по батькові та місце проживання особи;
- суть скарги;
- телефон або відомості про інші засоби зв'язку з заявником тощо.

Крім цього в формі електронного документа зазначається у повному

обсязі наступна інформація по суті скарги [50, ст. 18, п. 5]:

- назва замовника рішення, дії або бездіяльність якого оскаржуються;
- підстави подання скарги, посилення на порушення процедури закупівлі або прийняті рішення;
- фактичні обставини, що це можуть підтверджувати;
- обґрунтування наявності у суб'єкта оскарження порушених прав, що суперечать законодавству у сфері публічних закупівель і внаслідок яких порушено право чи законні інтереси такої особи;
- перелік документів (доказів), що підтверджують наявність у суб'єкта оскарження порушених прав у сфері публічних закупівель;
- вимоги суб'єкта оскарження та їх обґрунтування.

Скарга подається в електронному вигляді з накладенням кваліфікованого електронного підпису, що вважається таким відповідно до Закону України «Про електронні довірчі послуги» [35].

Скарга, подана без дотримання вказаних вимог, не підлягає розгляду.

До скарги можуть бути додані документи та матеріали в електронній формі, що підтверджують інформацію, викладену у скарзі.

Функцію щодо розгляду скарг про порушення законодавства у сфері публічних закупівель АМКУ виконує через утворення Комісії (Комісій) з розгляду скарг про порушення законодавства у сфері публічних закупівель. Положення, що визначають діяльність Комісій, установлені Законом України від 05.02.2021 № 1219-IX «Про внесення змін до Закону України «Про публічні закупівлі» та інших законів України щодо вдосконалення системи функціонування та оскарження публічних закупівель» [31]. І таким чином на Комісію (Комісії) з дня її (їх) утворення були покладені повноваження Постійно діючої адміністративної колегії АМКУ з розгляду скарг про порушення законодавства у сфері публічних закупівель.

Свою діяльність Комісії здійснюють з 2023 року згідно з Регламентом роботи [42]. Рішення Комісії з розгляду скарг про порушення законодавства у сфері публічних закупівель ухвалюються від імені Антимонопольного комітету

України.

Формою роботи Комісії є її засідання, що проводяться відповідно до Регламенту, на яких розглядаються скарги про порушення законодавства у сфері публічних закупівель та приймаються рішення за результатами розгляду цих скарг.

Підготовку матеріалів та внесення проєкту рішення для розгляду на засіданні Комісії здійснюють працівники Департаменту з питань оскаржень рішень у сфері публічних закупівель – структурного підрозділу АМКУ, відповідального за організаційне забезпечення роботи Комісії.

Послідовність розгляду скарги в АМКУ зведено у табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Етапи розгляду скарги про порушення законодавства у сфері публічних закупівель в АМКУ

Назва етапу	Сутність
1	2
Перевірка скарги	Департамент з питань оскаржень рішень у сфері публічних закупівель АМКУ виконує перевірку скарги на відповідність вимогам законодавства: перевірку наявності необхідної інформації, правильності оформлення та сплати збору
Прийняття рішення щодо розгляду або відмови у розгляді	За результатами перевірки Департамент АМКУ приймає рішення про прийняття скарги до розгляду або відмову у розгляді. Якщо скаргу прийнято до розгляду, готуються матеріали на розгляд скарги Комісією. У разі відмови скаржнику повідомляється про причини відмови
Розгляд скарги	Комісія АМКУ призначає дату та час розгляду прийнятої до розгляду скарги, де бере участь відповідальний за організаційне забезпечення роботи Комісії зі скарги, який є доповідачем. Розгляд скарги триває 10 робочих днів, з можливим продовженням до 20. Скаржник та замовник можуть надавати свої пояснення та докази
Прийняття рішення	За результатами розгляду Комісія АМКУ приймає рішення, в якому або задовольняє скаргу, або відмовляє у її задоволенні. Рішення має бути обґрунтованим та мотивованим
Публікація рішення	Резолюція рішення Комісії публікується в електронній системі закупівель протягом одного робочого дня з моменту його прийняття. Повне рішення публікується протягом трьох робочих днів
Виконання рішення	Якщо рішення Комісії АМКУ не оскаржується до суду, воно має бути виконане замовником протягом 30 днів з дня його прийняття. У разі незадоволення рішенням АМКУ, його можна оскаржити до суду протягом 30 календарних днів з дня прийняття рішення

Джерело: складено автором на підставі [42]

Розгляд питань, схвалення та прийняття рішень Комісія здійснює колегіально. Її засідання є відкритим, усі бажаючі можуть бути присутніми на засіданні за виключенням тих засідань, на яких розглядаються матеріали з інформацією, що має обмежений доступ, а саме: суб'єкт оскарження, замовник, інший учасник процедури закупівлі (якщо оскаржується рішення замовника, прийняте щодо його тендерної пропозиції), їх уповноважені представники, а також особи, залучені до розгляду питання (експерти, спеціалісти тощо).

Суб'єкт оскарження, замовник мають право взяти участь у розгляді скарги, у тому числі шляхом застосування телекомунікаційних систем в інтерактивному режимі реального часу.

Після обговорення питання приймається рішення з питання, що розглядається, шляхом голосування членів Комісії. Рішення проголошується прилюдно.

Ще одною формою контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції у підприємницькій діяльності та у сфері публічних закупівель, як зазначено у попередньому розділі, є громадський контроль за закупівлями.

Функції, спрямовані на забезпечення прозорості та ефективності роботи АМКУ, на інформування громадськості про його діяльність, здійснює відділ комунікацій АМКУ висвітленням діяльності АМКУ на сайті, публікацією новин, прес-релізів, аналітичних матеріалів та іншої інформації про розслідування, рішення та заходи комітету. Громадськість може брати участь у моніторингу та оцінці діяльності АМКУ, звертатися до нього зі скаргами та пропозиціями.

2.2. Аналіз результатів контролю Антимонопольним комітетом України щодо забезпечення державного захисту конкуренції у підприємницькій діяльності та у сфері публічних закупівель

Про результати контролю щодо забезпечення державного захисту конкуренції у підприємницькій діяльності та у сфері публічних закупівель АМКУ щорічно звітується на своєму сайті у звіті про діяльність.

Звіт про діяльність АМКУ містить показники з виконання його головних завдань щодо державного контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції; контролю за концентрацією, узгодженими діями суб'єктів господарювання; контролю щодо створення конкурентного середовища та захисту конкуренції у сфері публічних закупівель.

Ключовим аспектом публічних закупівель є дотримання добросовісної конкуренції, яка забезпечує рівні можливості для всіх учасників, уникнення змови між ними та створення умов для об'єктивного вибору найвигіднішої пропозиції, проте різноманітні змови між учасниками можуть призвести до недобросовісної конкуренції щодо інших учасників торгів. Тому з 1 січня 2024 року набрав чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства про захист економічної конкуренції та діяльності Антимонопольного комітету України» [28], спрямований на посилення повноважень Антимонопольного комітету України та ґрунтовний перегляд конкурентного законодавства України з метою реформи конкурентного законодавства України у відповідність із законодавством ЄС, що сприятиме підвищенню ефективності та результативності АМКУ у виявленні порушень, проведенні розслідувань, стягненні штрафів.

В результаті вказаної реформи конкурентного законодавства Антимонопольний комітет змістив фокус уваги з рекомендацій, які надаються відповідно до Закону України «Про захист економічної конкуренції» [43, ст. 46], до заходів, спрямованих на розвиток підприємництва і конкуренції,

припинення порушень шляхом прийняття рішень за результатами розгляду справ та дій, що містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції. Це сприяло підвищенню кількості визнаних вчинень порушення та припинених порушень законодавства про захист економічної конкуренції у 2024 році та суттєвому скороченню кількості довготривалих справ [55].

Виявлення порушень у вигляді спотворення результатів торгів, аукціонів, конкурсів, тендерів під час проведення публічних закупівель у 2024 році стало одним із ключових напрямків роботи АМКУ. Їх кількісний аналіз у 2024 році порівняно з 2023 роком проведено у табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Аналіз порушень АМКУ у вигляді спотворення результатів публічних закупівель в результаті недобросовісної конкуренції у 2023-2024 роках

Показник	2023 р.	2024 р.	Абсолютне відхилення, +, -	Темп приросту, %
1	2	3	4	5
Отримано заяви щодо недобросовісної конкуренції, од.	1631	1559	-72	-4,41
Розглянуто заяви щодо недобросовісної конкуренції, од.	1480	1488	8	0,54
Питома вага розглянутих заяв, %	90,74	95,45	4,71	5,18
Відкрито справ про порушення законодавства про захист від недобросовісної конкуренції, од.	673	1084	411	61,07
Питома вага відкритих справ за розглянутими заявами, %	45,47	72,85	27,38	60,20
Прийнято рішення щодо справ про порушення законодавства про захист від недобросовісної конкуренції, од.	686	1146	460	67,06
Питома вага прийнятих рішень за заявами, %	42,06	73,51	31,45	74,77

Джерело: складено автором на підставі [55]

Звернемо увагу, що Закон України № 3659 [26] не визначає жодних вимог до форми чи змісту річного звіту АМКУ, зокрема щодо його структури, вимог для порівненості фактичних показників із плановими чи з показниками

попередніх періодів [11]. Форми звітів АМКУ за попередні роки не містять кількісних даних щодо результатів контролю виявлених порушень у сферах забезпечення державного захисту конкуренції у підприємницькій діяльності та публічних закупівель. Тому у табл. 2.2 наведені дані на підставі Звіту про діяльність Антимонопольного комітету України за 2024 рік, який містить показники у порівнянні з 2023 роком.

Отже, за результатами проведеного аналізу у табл. 2.2, у 2024 році:

- питома вага розглянутих заяв збільшилась на 5,18 %;
- відкрито 1084 справи про порушення законодавства про захист від недобросовісної конкуренції, що на 411 справ або на 61,07 % більше порівняно з попереднім роком; їх питома вага за розглянутими заявами збільшилась на 60,20 %;
- прийнято 1146 рішень у справах про порушення законодавства про захист від недобросовісної конкуренції, що на 460 рішень або на 67,06 % більше порівняно з попереднім роком. Питома вага прийнятих рішень за заявами склала 74,77 %.

За результатами розгляду справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції та у сфері публічних закупівель органи Антимонопольного комітету приймають рішення про визнання вчинення порушення законодавства про захист економічної конкуренції та припинення порушення законодавства про захист економічної конкуренції [43, ст. 48], що скорочено відображається у звітах АМКУ: визнано / припинено.

В цілому у результаті прийняття рішень АМКУ у справах про порушення законодавства про захист економічної конкуренції та у сфері публічних закупівель у 2024 році визнано / припинено 2 681 порушення законодавства за звітний період, що на 71,64 % більше, ніж у попередньому році (табл. 2.3).

У результаті прийняття рішень АМКУ у справах про антиконкурентні узгоджені дії та зловживання монопольним становищем на ринку у 2024 році визнано / припинено 123 дії (див. табл. 2.3), що мали ознаки порушення законодавства, які припинені у році внаслідок виконання рекомендацій органів

АМКУ. Загальна кількість припинених / визнаних порушень та дій становила у 2024 році 2 804 одиниці, що у порівнянні з 2023 роком збільшилось на 1139 одиниць або на 68,41 %, з яких 95,6 % припинено/визнано шляхом прийняття рішень; 4,4 % – шляхом виконання рекомендацій АМКУ, кількість яких зменшилась на 29,09 %, що відповідає цілям реформи конкурентного законодавства [28].

Таблиця 2.3

Аналіз прийнятих рішень АМКУ у справах у 2023-2024 роках

Показник	2023 р.	2024 р.	Абсолютне відхилення, +, -	Темп приросту, %
1	2	3	4	5
Визнано / припинено у справах про порушення законодавства про захист економічної конкуренції та у сфері публічних закупівель, од., з них:	1665	2804	1139	68,41
за рекомендаціями АМКУ, од.	103	123	20	19,42
за рішеннями АМКУ, од.	1562	2681	1119	71,64
Питома вага визнаних / припинених у справах про порушення законодавства за рішеннями АМКУ, %	93,81	95,61	1,80	1,92
Питома вага визнаних / припинених у справах про порушення законодавства за рекомендаціями АМКУ, %	6,19	4,39	-1,80	-29,09

Джерело: складено автором на підставі [55]

Далі проаналізуємо структуру прийнятих рішень АМКУ за типом порушення законодавства у 2023-2024 роках (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Структура прийнятих рішень АМКУ у справах за типом порушення законодавства у 2023-2024 роках

Показник	2023 р.	Питома вага, %	2024 р.	Питома вага, %	Абсолютне відхилення питомої ваги, +, -
1	2	3	4	5	6
Загальна кількість порушень / дій, од.	1562	100,00	2804	100,00	0,00
Антиконкурентні узгоджені дії, од.	1020	65,30	2012	71,75	6,45

Продовження табл. 2.4

1	2	3	4	5	6
Зловживання монопольним становищем, од.	130	8,32	159	5,67	-2,65
Антиконкурентні дії органів влади, од.	177	11,33	188	6,70	-4,63
Концентрація та узгоджені дії, од.	41	2,62	63	2,25	-0,38
Недобросовісна конкуренція, од.	43	2,75	58	2,07	-0,68
Інші порушення, од.	151	9,67	324	11,55	1,89

Джерело: складено автором на підставі [55]

Результати проведеного аналізу у табл. 2.4 показують, що у загальній кількості порушень найбільша їх кількість і у 2023, і у 2024 роках належить антиконкурентним узгодженим діям: 65,30 % у 2023 році, 71,75 % у 2024 році. На зростання їх питомої ваги у 2024 році вплинуло зменшення питомої ваги на 8,34 пунктів структури за показниками: зловживання монопольним становищем, антиконкурентні дії органів влади, концентрація та узгоджені дії, недобросовісна конкуренція, не глядячи на збільшення частки інших порушень на 1,89 пунктів структури.

За результатами контролю щодо забезпечення державного захисту конкуренції у підприємницькій діяльності та у сфері публічних закупівель АМКУ накладені штрафи, право накладати які надано АМКУ Законом України № 2210-III [43, ст. 48, ст. 52]. Сума накладених штрафів: 2585,9 млн грн у 2023 році та 1021,4 млн грн у 2024 році. Їх аналіз за типами порушення у 2023-2024 роках проведено у табл. 2.5. В даній таблиці наведено та проаналізовано також суми сплачених штрафів та пені у 2023-2024 роках.

Таблиця 2.5

Аналіз нарахованих та сплачених штрафів за порушення законодавства з захисту конкуренції та у сфері публічних закупівель у 2023-2024 роках

Показник	2023 р.	2024 р.	Абсолютне відхилення, +, -	Темп приросту, %
1	2	4	6	7
Загальна сума накладених штрафів, млн грн	2585,9	1021,4	-1564,5	-60,50

Продовження табл. 2.5

1	2	3	4	5
Антиконкурентні узгоджені дії, млн грн	618,9	806,9	188,0	30,38
Питома вага накладених штрафів за антиконкурентні узгоджені дії, %	23,9	79,0	55,1	230,08
Зловживання монопольним становищем, млн грн	1762,2	28,7	-1733,5	-98,37
Питома вага накладених штрафів за зловживання монопольним становищем, %	68,1	2,8	-65,3	-95,88
Інші (невиконання рішень), млн грн	0,7	1,3	0,6	85,71
Концентрація та узгоджені дії, млн грн	94,8	101,5	6,7	7,07
Недобросовісна конкуренція, млн грн	40,9	53,3	12,4	30,32
Інформаційні порушення, млн грн	68,4	29,7	-38,7	-56,58
Сплачено штрафи та пені, млн грн, з них:	328,0	241,1	-86,9	-26,49
штрафи, млн грн	248,7	215,4	-33,3	-13,39
пені, млн грн	79,3	25,7	-53,6	-67,59
Питома вага сплачених штрафів та пені, %	12,7	23,6	10,9	86,10

Джерело: складено автором на підставі [55]

За результатами проведеного аналізу у табл. 2.5 бачимо, що найбільшу суму штрафів у 2024 році накладено на суб'єктів господарювання за антиконкурентні узгоджені дії, які призводять до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції для інших учасників. Їх величина збільшилась у порівнянні з 2023 роком на 188 млн грн. Питома вага таких штрафів у загальній сумі накладених штрафів складає 79 %, а у попередньому році 23,9 %.

Проте у 2024 році на 1733,5 млн грн зменшилась сума штрафів за зловживання монопольним становищем порівняно з 2023 роком. Питома вага таких штрафів у загальній сумі накладених штрафів склала 68,1 % у 2023 році, 2,8 % – у 2024 році.

Конкретний розмір штрафу з 21 лютого 2024 року розраховується відповідно до Розпорядження АМКУ від 14 грудня 2023 року № 22-рп [39]. Спочатку визначається базовий розмір штрафу, який корегується (збільшується або зменшується його розмір порівняно з базовим) залежно від наявності

обставин, що беруться до уваги під час визначення розміру штрафу.

Зменшення розмір штрафу (що має місце у 2024 році на суму 1564,5 млн грн порівняно з 2023 роком) може відбуватися, якщо відповідач припинив незаконні дії (бездіяльність) до дня направлення повідомлення з попередніми висновками у справі; відшкодував завдану порушенням шкоду або усунув наслідки порушення до дня прийняття рішення АМКУ; співпрацював з органом під час розгляду справи. Крім того, пов'язані з воєнним станом форс-мажорні обставини теж беруться до уваги. (Але такі дані у Звіті про діяльність Антимонопольного комітету за 2024 рік відсутні.)

Щодо сплачених штрафів, як бачимо за даними табл. 2.5, їх питома вага склала 12,7 % у 2023 році та 23,6 % у 2024 році. Основною причиною цьому є чинна норма закону, що передбачає автоматичне зупинення виконання рішення АМКУ при його оскарженні, яка встановлена у ст. 56 (п. 3) Закону України «Про захист економічної конкуренції» [43].

З метою відображення ефекту від здійснення заходів з контролю над дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції та у сфері публічних закупівель проведемо аналіз оцінки впливу від вжиття заходів шляхом розрахунку економічного ефекту на підставі даних Звіту про діяльність Антимонопольного комітету України за 2024 рік. (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Аналіз оцінки економічного ефекту від заходів, здійснених органами АМКУ у
2023-2024 роках

Показник	2023 р.	2024 р.	Абсолютне відхилення, +, -	Темп приросту, %
1	2	4	6	7
Оцінка економічного ефекту від заходів, здійснених органами АМКУ, млрд грн	7,94	8,80	0,86	10,83
від рекомендацій, млрд грн	7,20	0,90	-6,30	-87,50
від рішень, млрд грн	0,70	1,60	0,90	128,57
від погодження НПА*, млрд в	0,04	6,30	6,26	15650,00

НПА* – нормативно-правовий акт

Джерело: складено автором на підставі [55]

Зазначимо, що розрахунок економічного ефекту в АМКУ здійснюється з урахуванням рекомендацій, викладених у «Керівництві по допомозі органам з питань конкуренції в оцінці очікуваного впливу їх діяльності ОЕСР» (Guide for assessing the impact of competition authorities activities [1]).

За своєю суттю проведений у табл. 2.6 аналіз – це аналіз оцінки впливу (у грошовому виразі) діяльності структурних підрозділів апарату АМКУ та його територіальних відділень на суспільний добробут шляхом поновлення умов конкуренції або попередження негативного впливу на конкуренцію, що визнається за умови фактичного припинення чи запобігання порушень законодавства про захист економічної конкуренції та у сфері публічних закупівель шляхом застосування відповідних заходів АМКУ.

Результати проведеного аналізу підтверджують ефективність запровадження реформи конкурентного законодавства України у відповідності із законодавством ЄС. Це дійсно сприяє підвищенню ефективності та результативності діяльності АМКУ у виявленні порушень, проведенні розслідувань, стягненні штрафів. Так оцінка економічного ефекту від заходів, здійснених органами АМКУ склала у 2023 році 7,94 млрд грн, а у 2024 році вона збільшилась на 0,86 млрд грн або на 10,83 % і склала 8,80 млрд грн.

Перехід від рекомендацій до прийняття рішень за результатами розгляду справ та дій, що містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, дозволив збільшити оцінку економічного ефекту у 2024 році на 0,9 млрд грн або на 128,57 % порівняно з 2023 роком.

Напрацьовані і впроваджені у 2024 році законодавчі зміни для вдосконалення законодавства про захист економічної конкуренції та діяльності АМКУ Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства про захист економічної конкуренції та діяльності Антимонопольного комітету України» [28], також збільшили оцінку економічного ефекту від погодження НПА до 6,30 млрд грн.

Але, на нашу думку, формування річного Звіту АМКУ без визначення конкретних вимог до цього документа є недоліком у його діяльності.

2.3. Аналіз результатів контролю Комісії Антимонопольного комітету України з розгляду скарг про порушення законодавства у сфері публічних закупівель

Комісія Антимонопольного комітету з розгляду скарг про порушення законодавства у сфері публічних закупівель також щорічно складе звіт про основні аспекти виконання функцій, кількісні показники її діяльності, встановлені типові порушення порядку проведення процедур закупівель тощо.

Діяльність Комісії АМКУ запроваджена з 2023 року, про що зазначено у параграфі 2.1 даної роботи. Кількісні показники її діяльності за 2023-2024 роки проаналізовано у табл. 2.7, структура прийнятих рішень – у табл. 2.8.

Таблиця 2.7

Аналіз кількісних показників діяльності Комісії АМКУ у 2023-2024 роках

Показник	2023 рік	2024 рік	Абсолютне відхилення, +, -	Темп приросту, (%)
1	2	3	4	5
Кількість скарг, що надійшли на розгляд	10 967	10 535	-432	-3,94
Кількість проведених засідань	264	262	-2	-0,76
Кількість прийнятих рішень, з них:	21 235	20 947	-288	-1,36
про прийняття скарги до розгляду	10 456	10 295	-161	-1,54
про відмову в задоволенні скарги	2 472	2 413	-59	-2,39
про задоволення скарги (повністю або частково)	7 474	7 461	-13	-0,17
про залишення скарги без розгляду	451	305	-146	-32,37
про припинення розгляду скарги	364	442	78	21,43
інші (про виправлення описок тощо)	18	31	13	72,22
Загальна сума процедур закупівель, за якими рішеннями Комісії зобов'язано усунути порушення, грн	62353433836,92	47133973900,29	-15 219 459 936,63	-24,41

Джерело: складено автором на підставі [55]

Аналіз кількісних показників діяльності Комісії АМКУ засвідчив, що кількість скарг, що надійшли на розгляд Комісії у 2024 зменшилась на 432 скарги або на 3,94 % порівняно з 2023 роком, а кількість прийнятих рішень Комісією за скаргами, що надійшли, зменшилась на 288 одиниць або на 1,36 %, з яких рішення про прийняття скарги до розгляду зменшились на 161 одиниці, про залишення скарги без розгляду – на 146 одиниць, проте на 78 од. збільшились прийняті рішення Комісією про припинення розгляду скарги.

Загальна сума процедур закупівель, за якими рішеннями Комісії зобов'язано усунути порушення, зменшилась у 2024 році на 15 219 459 936,63 грн (майже на 15 219,5 млн грн) або на 24,41 %, що пов'язано з вжиттям заходів для виправлення недоліків, виявлених у процесі проведення закупівлі, які суперечать законодавству.

Результати проведеного аналізу у табл. 2.7 свідчать про незначне зменшення у 2024 році кількості порушень порядку проведення процедур закупівель, а отже, про незначне зменшення кількості скарг, що також підтверджує високий рівень довіри до АМКУ зі сторони замовників.

У табл. 2.8 наведено аналіз структури прийнятих рішень Комісії АМКУ.

Таблиця 2.8

Аналіз структури прийнятих рішень Комісії АМКУ у 2023-2024 роках

Показник	2023 рік	2024 рік	Абсолютне відхилення, +, -	Темп приросту, (%)
1	2	3	4	5
Кількість прийнятих рішень у відсотках:	100,00	100,00	—	—
про прийняття скарги до розгляду, %	49,24	49,15	-0,09	-0,19
про відмову в задоволенні скарги, %	11,64	11,52	-0,12	-1,04
про задоволення скарги (повністю або частково), %	35,20	35,62	0,42	1,20
про залишення скарги без розгляду, %	2,12	1,46	-0,67	-31,44
про припинення розгляду скарги, %	1,71	2,11	0,40	23,10
інші (про виправлення описок тощо), %	0,08	0,15	0,06	74,59

Джерело: складено автором за даними табл. 2.7

Аналіз структури прийнятих рішень Комісії АМКУ у 2023-2024 роках дозволяє зробити висновки, що за рішеннями Комісії прийнято до розгляду майже половина скарг; рішення про задоволення скарги (повністю або частково) складають близько 35,5 %, про відмову в задоволенні скарги – близько 11,5 %. В цілому ж зміни за структурою прийнятих рішень Комісією щодо скарг у 2024 та 2023 роках має незначні зміни, що свідчить про незмінно високий рівень виконання АМКУ функцій, як органу оскарження.

Зазначимо, що щомісяця у 2023–2024 роках Державне підприємство «ПРОЗОРРО» надавало АМКУ інформацію про суми коштів, сплачених суб'єктами оскарження за подання скарг, а також про суми коштів, які повернено суб'єктам оскарження за результатами задоволення скарг.

Обов'язок та розміри сплати суб'єктами оскарження за подання скарг встановлені Постановою Кабінету Міністрів України від 22 квітня 2020 р. № 292 «Про встановлення розміру плати за подання скарги та затвердження Порядку здійснення плати за подання скарги до органу оскарження через електронну систему закупівель та її повернення суб'єкту оскарження» з урахуванням змін до неї від 26.08.2021 р., що внесені Законом України від 03.06.2021 № 1530-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства про захист економічної конкуренції та діяльності Антимонопольного комітету України» [32].

Дані державного підприємства «ПРОЗОРРО» щодо розміру внесеної плати за подання скарг на розгляд Комісії АМКУ та суми коштів, повернених суб'єктам оскарження за результатами задоволення скарг за 2023–2024 роки наведено та проаналізовано у табл. 2.9, з якою бачимо, що сума коштів, повернених суб'єктам оскарження за результатами задоволення скарг складає 67,71 % у 2023 році та 73,74 % у 2024 році від розміру внесеної плати за подання скарг. Частина грошей повернуті на рахунок скаржнику у результаті задоволення скарги (а це майже 35,5 % від прийнятих рішень Комісією АМКУ – див. табл. 2.8), а також в результаті отримання оплат після періоду подачі скарг, неправильної суми оплати або здійснення кількох однакових оплат.

Таблиця 2.9

Аналіз внесеної плати за подання скарг та повернення суб'єктам оскарження державним підприємством «ПРОЗОРРО» у 2023-2024 роках

Назва показника	2023 р.	2024 р.	Абсолютне відхилення, +, -	Темп приросту, (%)
Розмір внесеної плати за подання скарг на розгляд Комісії, грн	174 370 970,00	188 351 834,20	13 980 864,20	8,02
Сума коштів, повернутих суб'єктам оскарження за результатами задоволення скарг, грн	118 060 530,00	138 889 774,20	20 829 244,20	17,64
Відсоток суми повернутих коштів	67,71	73,74	6,03	8,91

Джерело: складено автором на підставі [55]

Із загальної кількості прийнятих Комісією рішень у 2024 році до суду оскаржено 140 рішень, з яких щодо 10 рішень Комісії судами визнано їх правомірність (набрали законної сили). Інші 130 рішень перебувають на розгляді в судах першої, апеляційної та касаційної інстанцій. Жодного рішення Комісії у звітному періоді суд остаточно не скасував.

Типові порушення, встановлені Комісією під час розгляду скарг суб'єктів оскарження у 2024 році, про що зазначено у звіті про її діяльність [55]:

- відсутність переліку документів, що підтверджують наявність у суб'єкта оскарження порушених прав та охоронюваних законом інтересів щодо рішення, дії чи бездіяльності замовника, що суперечать законодавству у сфері публічних закупівель;

- зазначення у скарзі вимог суб'єкта оскарження щодо розгляду та прийняття рішення органом оскарження в частині питань, які не належать до його компетенції.

Найбільш поширеними порушеннями, які вчиняють / допускають замовники під час проведення процедур закупівель, є:

- надання замовником переможцю торгів можливості усунення невідповідностей, які належать до технічної специфікації та/або забезпечення

тендерної пропозиції;

- неправомірне відхилення тендерних пропозицій учасників без права надання можливості таким учасникам усунути виявлені невідповідності в документах;

- встановлення в тендерній документації технічних вимог до товару, яким відповідає продукція одного виробника;

- встановлення в тендерній документації додаткових (надмірних) вимог, які не узгоджуються з предметом закупівлі;

- неправомірне відхилення тендерних пропозицій учасників процедур закупівель через ненадання ними зразків продукції, які відповідно до вимог Закону не є складовою тендерної пропозиції та не можуть бути підставою для відхилення;

- відхилення тендерних пропозицій учасників у зв'язку з формальними помилками (віднесення до формальних (несуттєвих) помилок порушень / невідповідностей тощо, які не підпадають під таке визначення);

- неправомірне відхилення тендерної пропозиції учасника з підстави надання (на думку Замовника) неналежного обґрунтування аномально низької ціни;

- неправомірне скасування замовниками процедури закупівлі, наслідком якої є уникнення завершення процедури закупівлі шляхом укладання договору;

- невиконання рішень органу оскарження.

РОЗДІЛ 3. НЕДОЛІКИ КОНТРОЛЮ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ ТА НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ФОРМ ЇХ КОНТРОЛЮ

Результати проведеного дослідження щодо застосування форм контролю публічних закупівель Антимонопольним комітетом України дозволяють зробити висновки, що державний контроль вказаної сфери, як одна з основних форм контролю публічних закупівель, має важливе значення для забезпечення ефективного використання бюджетних коштів, запобігання корупції та порушень. Однак цей процес стикається з низкою викликів та проблем, які знижують його ефективність. Серед них, на нашу думку:

- постійні зміни у законодавстві, які можуть впливати на правову невизначеність як для учасників закупівель, так і для контролюючих органів, що ускладнює процес перевірок;
- кадрова неуккомплектованість контролюючих органів фахівцями, що призводить до недостатньої якості проведення перевірок з виявлення порушень;
- проведення контролю за публічними закупівлями постфактум, тобто після завершення процедур закупівлі або витрат коштів, що значно ускладнює можливість оперативного виявлення порушень та їх своєчасного усунення;
- концентрація уваги під час перевірки на дотриманні формальних процедур, в результаті чого може залишитися поза увагою економічна доцільність закупівель;
- проблеми з виконанням рішень органів оскарження, що призводять до недоотримання фінансових коштів у бюджет, зниження рівня довіри до органів контролю та правової системи держави загалом.

Про необхідність змінювати підходи до контролю у сфері публічних закупівель мова йшла і під час круглого столу «Моніторинг закупівель: що треба змінювати?», який відбувся 04.05.2023 в межах проєкту Європейського Союзу «Громадянське суспільство для післявоєнного відновлення України та готовності до ЄС». Цей «захід мав на меті окреслити стан системи контролю у

сфері публічних закупівель, обмінятися думками щодо необхідних змін до законодавства та узгодити подальші кроки для вдосконалення цієї системи», зазначає Н. Бігун [6].

Н. Бігун також зазначила, що у звітах щодо контролю публічних закупівель, «найбільш поширені види порушень ..., що покривають понад 90 % усіх висновків, є несуттєвими. Вони стосуються здебільшого не суті закупівлі і можливих економічних втрат держави, а форми – тобто порушень у процедурній частині, строках на публікацію, невчасній відповіді на питання, формі документів тощо» [6].

Зазначимо, що несуттєві порушення у сфері публічних закупівель не мають помітного впливу на процес закупівлі й не призводять до значних фінансових втрат: порушення термінів розгляду тендерної пропозиції; неоприлюднення або невчасне оприлюднення інформації про закупівлі; тендерна документація складена з порушенням вимог чинного законодавства; порушення порядку визначення предмета закупівлі.

Суттєві ж порушення можуть мати значний негативний вплив на результати закупівлі, призвести до фінансових збитків та порушення принципів публічних закупівель, а саме, принципів прозорості та справедливості: порушення термінів оприлюднення тендерної документації; укладання договору про закупівлю на умовах, що не відповідають вимогам тендерної документації; прийняття тендерної пропозиції, яку потрібно було відхилити; безпідставне відхилення тендерної пропозиції.

Оскільки у дипломній роботі, відповідно до завдань, проаналізовано звітність про діяльність Антимонопольного комітету України щодо забезпечення державного захисту конкуренції у підприємницькій діяльності та у сфері публічних закупівель та Комісії АМКУ з розгляду скарг про порушення законодавства у сфері публічних закупівель, варто відмітити й недоліки цієї звітності:

– формування річного Звіту АМКУ без визначення конкретних вимог до цього документа: до форми та змісту звіту, його структури, обсягу інформації

або обов'язкової наявності конкретних даних. Це вказує на відсутність формалізованих методологічних підходів до складання звіту (не розроблено окремого порядку, процесу, положення чи методики формування звіту про діяльність АМКУ);

- форми звітів АМКУ та Комісії містять переважно кількісні дані щодо результатів контролю виявлених порушень, тобто констатують факти, але не містять інформації щодо суттєвості порушень, їх причин, сум спричиненого збитку;

- звіти завершуються розділом про Пріоритети АМКУ на наступний рік, тобто не містять рекомендації для покращення сфери публічних закупівель, щоб запобігати порушенням.

Про недоліки звітності АМКУ щодо результатів контрольної діяльності у частині, що впливає на виконання державного бюджету, зазначає й Рахункова палата.

Зауважимо, що Звіт про діяльність АМКУ, відповідно до ст. 232¹ Регламенту Верховної Ради України (ВРУ) [52], щорічно подається до ВРУ, яка до розгляду на засіданнях комітетів Верховної Ради та на пленарних засіданнях надсилає його для попереднього аналізу Рахунковій палаті. Так Рахунковою палатою у аналізі Звіту АМКУ за 2024 рік зазначено, що потрібні зміни у підходах до звітності, обчислення економічного ефекту та стягнення штрафів [4], що пов'язано зокрема з тим, що АМКУ:

- не забезпечив належного обґрунтування та підтвердження економічного ефекту від своєї діяльності: внутрішній нормативний підхід АМКУ для визначення суми економічного ефекту шляхом застосування фіксованого коефіцієнта у розмірі 5% обсягу відповідного ринку не має належного економічного чи наукового обґрунтування;

- Звіт АМКУ не містить систематизованої інформації щодо накладення та стягнення згаданих штрафів – відсутні дані про несплачені штрафи, причини їх нестягнення чи скасування. Оскарження суб'єктами господарювання у судових органах спричинено, зокрема, застосуванням неправильних методів розрахунку

штрафних санкцій АМКУ» [4];

- у Звіті АМКУ відсутня узагальнююча інформація щодо проблематики сфери публічних закупівель, висновки та рекомендації для подальшого її розвитку.

Отже:

- АМКУ необхідно удосконалити структуру річного звіту, передбачити в ньому рекомендації щодо сприяння розвитку конкуренції у сфері публічних закупівель;

- вдосконалити порядок розрахунку, обґрунтування та уточнення оцінки економічного ефекту діяльності;

- контроль у сфері публічних закупівель потрібно розвивати у бік пошуку та запобігання суттєвим порушенням через зміщення фокуса в контролі з форми на суть, попередження державних втрат для посилення економіки держави;

- з метою запобігання ухиленню від виконання рішення контролюючого органу, необхідно розробити та впровадити систему заходів, спрямовану на забезпечення реального виконання рішень про порушення законодавства про захист економічної конкуренції.

В цілому важливо підкреслити, що ефективність державного фінансового контролю зростає, якщо для досягнення позитивного результату витрачається менше ресурсів та зусиль. Ключовими факторами забезпечення належної ефективності його є:

- збільшення доходів бюджету від реалізації заходів державного фінансового контролю;

- скорочення витрат при здійсненні контрольних дій.

Й не останнє місце в цьому повинний займати громадський контроль у системі публічних закупівель як інструмент підвищення ефективності публічного управління. І хоча на сьогодні в Україні накопичений певний досвід здійснення громадського контролю у системі публічних закупівель, у той же час існують складнощі, які стають на заваді ефективному його здійсненню:

«незавершеність формування нормативно-правової бази щодо здійснення громадського контролю; низький рівень кваліфікації кадрів серед співробітників громадських організацій; малоефективна діяльність громадських рад при органах влади щодо обговорення публічних закупівель та удосконалення процедур їх проведення» [17, с. 16].

Отже, для підвищення прозорості процедур публічних закупівель, спрощення процедури контролю за їх проведенням уповноваженим на це державним органам та громадському сектору необхідно:

- удосконалення нормативно-правової бази громадського контролю у системі публічних закупівель;
- підвищення кваліфікації громадськості у цієї сфері.

ВИСНОВКИ

Метою даної дипломної роботи є визначення напрямів удосконалення форм контролю публічних закупівель в Україні для підвищення його ефективності та посилення фінансової відповідальності учасників публічних закупівель.

Робота виконана відповідно завдань, за якими отримано наступні висновки:

1. Дослідження економічної сутності публічних закупівель та забезпечення їх контролю в Україні дозволило встановити, що економічна сутність публічних закупівель полягає в забезпеченні ефективного та прозорого використання державних коштів, спрямованого на придбання товарів, робіт та послуг, необхідних для задоволення потреб держави та територіальних громад, створення конкурентного середовища, запобігання корупції та забезпечення рівних можливостей для учасників.

Проте ефективність функціонування системи публічних закупівель безпосередньо залежить від належного рівня фінансового контролю, форми якого охоплюють різні види діяльності, спрямовані на дотримання законодавчих вимог, забезпечення прозорості та ефективності використання державних коштів тобто економічності та результативності витрат.

2. Оскільки контроль щодо створення конкурентного середовища та захисту конкуренції у сфері публічних закупівель – це прерогатива Антимонопольного комітету України, нами розглянуто його діяльність за останні 3 роки.

Зазначимо, що протягом досліджуваного періоду в АМКУ має місце велика кількість вакантних посад. Так у 2024 році забезпечення кадрами склало лише 73,59 %.

Фінансування АМКУ та його територіальних відділень здійснюється на підставі бюджетної програми за КПКВК 6011010 «Керівництво та управління у сфері конкурентної політики, контроль за дотриманням законодавства про

захист економічної конкуренції» за рахунок коштів загального та спеціального фондів державного бюджету.

Проте касові видатки на програму менше запланованих, що пояснюється особливим режимом фінансування в умовах воєнного стану, необхідністю здійснення видатків в режимі жорсткої економії бюджетних коштів з фінансування вкрай необхідних видатків на заплановані статті витрат.

Основні економічні показники діяльності АМКУ засвідчили про збільшення валюти балансу у 2024 році у порівнянні з попередніми роками. Вартість АМКУ в 2024 році зросла за рахунок збільшення активів та одночасно збільшились джерела їх фінансування.

У 2024 році збільшились доходи від бюджетних асигнувань. Він завершився з профіцитом бюджетних коштів на відміну від 2023 та 2022 років, які були завершені з їх дефіцитом.

Профіцит у 2024 році склався у зв'язку з економією бюджетних коштів АМКУ на оплату праці, пов'язану з неповним заповненням штатного розпису, економного та раціонального використання енергоносіїв, економії коштів, яка виникла після виконання укладених договорів, фактичного споживання послуг у обсязі меншому від запланованого тощо.

3. Для здійснення контролю за дотриманням законодавства щодо захисту економічної конкуренції у сфері публічних закупівель АМКУ застосовує різні форми контролю, які прямо або опосередковано впливають на результати публічних закупівель. Головні з них: державний контроль за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції; контроль за концентрацією, узгодженими діями суб'єктів господарювання; контроль щодо створення конкурентного середовища та захисту конкуренції у сфері публічних закупівель.

Виявлення порушень у вигляді спотворення результатів торгів, аукціонів, конкурсів, тендерів під час проведення публічних закупівель у 2024 році стало одним із ключових напрямків роботи АМКУ.

4. В результаті контролю АМКУ щодо забезпечення державного захисту

конкуренції у підприємницькій діяльності та у сфері публічних закупівель відкрило більше порівняно з попереднім роком на 61,07 % справ про порушення законодавства про захист від недобросовісної конкуренції та у сфері публічних закупівель,

За результатами їх розгляду АМКУ були накладені штрафи, найбільша сума яких припадає на суб'єктів господарювання за антиконкурентні узгоджені дії, які призводять до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції для інших учасників. Проте зменшилась сума штрафів за зловживання монопольним становищем порівняно з 2023 роком.

Аналіз оцінки економічного ефекту від заходів, здійснених органами АМКУ у 2023-2024, роках засвідчив зростання ефективності в діяльності. Цьому сприяли напрацьовані і впроваджені у 2024 році законодавчі зміни для вдосконалення законодавства про захист економічної конкуренції та діяльності АМКУ.

5. Ще одною формою контролю у сфері публічних закупівель є розгляд скарг Комісією Антимонопольного комітету з розгляду скарг про порушення законодавства у сфері публічних закупівель, діяльність якої запроваджена з 2023 року.

Аналіз кількісних показників діяльності Комісії засвідчив, що кількість скарг, що надійшли на її розгляд у 2024, має незначне зменшення порівняно з 2023 роком у зв'язку зі зменшенням кількості порушень порядку проведення процедур закупівель.

Комісія розглядає скарги і приймає рішення, у тому числі про передачу матеріалів до суду. Жодного рішення Комісії у звітному періоді суд остаточно не скасував.

Сума коштів, повернутих суб'єктам оскарження за результатами задоволення скарг у 2024 році, складає 73,74 %, що перевищує цей показник попереднього року та підвищує довіру громадян до АМКУ.

6. Результати проведеного дослідження щодо застосування форм контролю публічних закупівель Антимонопольним комітетом України

дозволяють зробити висновки, що державний контроль вказаної сфери має важливе значення для забезпечення ефективного використання бюджетних коштів. Однак цей процес стикається з низкою викликів та проблем, які знижують його ефективність.

Тому АМКУ рекомендовано:

- удосконалити структуру річного звіту, передбачити в ньому рекомендації щодо сприяння розвитку конкуренції у сфері публічних закупівель;
- вдосконалити порядок розрахунку, обґрунтування та уточнення оцінки економічного ефекту діяльності;
- контроль у сфері публічних закупівель потрібно розвивати у бік пошуку та запобігання суттєвим порушенням через зміщення фокуса в контролі з форми на суть, попередження державних втрат для посилення економіки держави.

В цілому важливо підкреслити, що ефективність державного фінансового контролю зростає, якщо для досягнення позитивного результату витрачається менше ресурсів та зусиль. Ключовими факторами забезпечення належної ефективності його є:

- збільшення доходів бюджету від реалізації заходів державного фінансового контролю;
- скорочення витрат при здійсненні контрольних дій.

Й не останнє місце в цьому повинний займати громадський контроль у системі публічних закупівель як інструмент підвищення ефективності публічного управління.

Для підвищення прозорості процедур публічних закупівель, спрощення процедури контролю за їх проведенням для громадського сектора необхідно:

- удосконалити нормативно-правову базу громадського контролю у системі публічних закупівель;
- підвищувати кваліфікацію громадськості у цієї сфері.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Guide for assessing the impact of competition authorities activities. 15 April 2014. *Portal Organization for Economic Cooperation and Development*. URL: https://www.oecd.org/en/publications/guide-for-assessing-the-impact-of-competition-authorities-activities_c92c2cd0-en.html.
2. Prozorro Новини. URL: <https://prozorro.gov.ua/uk/news/obsyag-konkurentnyh-zakupivel-v-ukrayini-zris-z-6168-milyarda-u-2023-roci-do-841-milyarda-gryven-u-2024-roci>.
3. Ukraine Facility. Програма підтримки економіки. URL: <https://www.ukrainefacility.me.gov.ua/>. Назва з екрану.
4. Аналіз Звіту АМКУ за 2024 рік: потрібні зміни у підходах до звітності, обчислення економічного ефекту та стягнення штрафів. *Прес-центр Рахункової палати*. URL: <http://www.rp.gov.ua/PressCenter/News/?id=2679>.
5. Антимонопольний комітет Укрїни. *Офіційний вебпортал АМКУ*. URL: <https://amcu.gov.ua/>.
6. Бігун Н. Необхідно змінювати підходи до контролю системи публічних закупівель. *Прес-центр Міністерства економіки, довкілля та сільського господарства України*. URL: <https://me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=f107e670-5597-4aaf-8786-ae8cde11acc9&title=SistemiPublichnikhZakupivel>.
7. Великий тлумачний словник сучасної української мови. Укл. і голов. ред. В.Т. Бусел. Київ; Ірпінь: Перун, 2005. – VIII, 1728 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0000989>.
8. Державна аудиторська служба України. Відкриті дані. *Портал ДАСУ*. URL: <https://dasu.gov.ua/ua/plugins/userPages/730>.
9. Державна аудиторська служба України. Зміст та принципи діяльності. *Портал ДАСУ*. URL: <https://dasu.gov.ua/ua/plugins/userPages/3504>.
10. Железняк Є. В. Визначення сутності поняття публічних закупівель в Україні: адміністративно-правовий аспект. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 5. С. 619-621. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024->

5/154.

11. Звіт про результати аналізу Звіту Антимонопольного комітету України за 2023 рік у частині, що впливає на виконання державного бюджету. URL: https://rp.gov.ua/Collegium/Zvit_31-2_2024. Назва з екрану.

12. Звіт Рахункової палати за 2024 рік. URL: <https://rp.gov.ua/Activity/Reports/?id=2524>.

13. Звіти сфери публічних закупівель. *Сайт Кабміну України*. URL: <https://me.gov.ua/documents/list?lang=uk-ua&id=ca5d0012-c7f9-4750-b1f8-cf5550ecb270&tag=zviti>.

14. Іванова О. Ю., Сидоренко О. М., Скабардін О. В. Сучасні тенденції реформування державного фінансового контролю сфери публічних закупівель. *Бізнес Інформ*. 2024. № 10. С. 370–378. URL: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-10-370-378>.

15. Історія АМКУ. *Офіційний вебпортал АМКУ*. URL: <https://amcu.gov.ua/pro-nas/pro-amku/istoriya>. Назва з екрану.

16. Карлін М. І. Основи публічних закупівель: конспект лекцій. Луцьк: *Волинський національний університет імені Лесі Українки*. Електронне видання. 2023. 93 с. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/22057>.

17. Карлова В. В., Оболенський О. Ю. Громадський контроль в системі публічних закупівель: теоретико-прикладні аспекти. *Економіка та підприємництво*. 2022. № 49. С. 5-18. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/items/06234360-e907-4d1e-a79e-9d958d91e653>.

18. Кожухівський О. В. Фінансовий контроль у сфері публічних закупівель: основні види та методи. *Актуальні проблеми економіки*. 2024. № 8. С. 270-281. URL: https://eco-science.net/wp-content/uploads/2024/08/8.24._topic_Oleksandr-V.-Kozhukhivskyi-270-281.pdf.

19. Кравець І. В., Іванюк О. В., Трушковський В. К. Теорія та практика публічних закупівель. *Ефективна економіка*. 2021. № 2. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8667>.

20. Купцов М. В. Становлення поняття публічних закупівель у

вітчизняному законодавстві. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2024. № 4. С. 46-50. DOI <https://doi.org/10.32850/sulj.2024.4.9>.

21. Наливайко Л. Р., Чепік-Трегубенко О. С., Орешкова А. Ф. Громадський контроль. *Велика українська енциклопедія*. URL: [https://vue.gov.ua/Громадський контроль](https://vue.gov.ua/Громадський_контроль) (дата звернення: 16.09.2025).

22. Особливості здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України «Про публічні закупівлі», на період дії правового режиму воєнного стану в Україні: Постанова Кабінету Міністрів України від 12 жовтня 2022 р. № 1178. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1178-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 14.08.2025).

23. Оцоколич В. Концентрація суб'єктів господарювання. Переваги та ризики такої конкурентної стратегії. *Юрліга. Антимонопольне право*. 2024. URL: https://jurliga.ligazakon.net/news/229316_kontsentratsiya-subktv-gospodaryuvannya-perevagi-ta-riziki-tako-konkurentno-strateg.

24. Пацурія Н. Б. Еволюція законодавства України про публічні та оборонні закупівлі від витоків до сьогодення: нарративний аналіз. *Координата – Платформа стратегічної та законотворчої аналітики*. 2023. URL: <https://coordynata.com.ua/evolucia-zakonodavstva-ukraini-pro-publicni-ta-oboronni-zakupivli-vid-vitokiv-do-sogodenna-narrativnij-analiz>.

25. Правила складання паспортів бюджетних програм та звітів про їх виконання: Наказ Міністерства фінансів від 26.08.2014 № 836. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1104-14#Text> (дата звернення 10.08.2025).

26. Про Антимонопольний комітет України: Закон України від 26.11.1993 № 3659-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3659-12#Text> (дата звернення 27.07.2025).

27. Про відкритість використання публічних коштів: Закон України від 11.02.2015 № 183-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/183-19#Text> (дата звернення 27.07.2025).

28. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо

вдосконалення законодавства про захист економічної конкуренції та діяльності Антимонопольного комітету України: Закон України від 09.08.2023 № 3295-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3295-20#Text> (дата звернення: 14.08.2025).

29. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства про захист економічної конкуренції та діяльності Антимонопольного комітету України: Закон України від 03.06.2021 № 1530-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1530-20#Text>.

30. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення прозорості діяльності Антимонопольного комітету України: Закон України від 12.11.2015 № 782-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/782-19#Text> (дата звернення: 30.08.2025).

31. Про внесення змін до Закону України «Про публічні закупівлі» та інших законів України щодо вдосконалення системи функціонування та оскарження публічних закупівель: Закон України від 03.06.2021 № 1530-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1530-20#Text>.

32. Про встановлення розміру плати за подання скарги та затвердження Порядку здійснення плати за подання скарги до органу оскарження через електронну систему закупівель та її повернення суб'єкту оскарження: Постанова Кабінету Міністрів України від 22 квітня 2020 р. № 292. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/292-2020-%D0%BF#Text>.

33. Про громадські об'єднання: Закон України від 22.03.2012 № 4572-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text> (дата звернення: 27.07.2025).

34. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 № 2939-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text> (дата звернення: 27.07.2025).

35. Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги: Закон України від 05.10.2017 № 2155-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text> (дата звернення: 14.08.2025).

36. Про забезпечення функціонування української мови як державної: Закон України від 25.04.2019 № 2704-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text>.

37. Про затвердження Положення про Державну аудиторську службу України: Постанова Кабінету Міністрів України від 3 лютого 2016 р. № 43. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/43-2016-%D0%BF#Text> (дата звернення 27.07.2025).

38. Про затвердження Положення про порядок розгляду заяв та справ про концентрацію суб'єктів господарювання: Распоряжения АМК України від 19.02.2002 № 33-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0284-02#Text> (дата звернення: 15.08.2025).

39. Про затвердження Порядку визначення розміру штрафу, що накладається за порушення законодавства про захист економічної конкуренції: Распоряжения Антимонопольного комітету України від 14.12.2023 № 22-рп. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0123-24#Text>.

40. Про затвердження Порядку виконання повноважень Державною казначейською службою в особливому режимі в умовах воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від від 9 червня 2021 р. № 590. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/590-2021-п#Text> (дата звернення 10.07.2025).

41. Про затвердження Порядку розгляду Антимонопольним комітетом України та його територіальними відділеннями заяв і справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції: Розпорядження АМКУ від 19.04.94 № 5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0090-94#Text> (дата звернення: 14.08.2025).

42. Про затвердження Регламенту роботи Комісії Антимонопольного комітету України з розгляду скарг про порушення законодавства у сфері публічних закупівель: Распоряжения АМК України від 04.05.2023 № 8-рп. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0008226-23#Text>.

43. Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11.01.2001 № 2210-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14#Text> (дата

звернення 10.08.2025).

44. Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни: Закон України від 03.03.2022 № 2115-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2115-20#Text>.

45. Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах: Закон України від 05.07.1994 № 80/94-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80/94-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 03.07.2025).

46. Про звернення громадян: Закон України від 02.10.1996 № 393/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 27.07.2025).

47. Про здійснення публічних закупівель: Закон України від 10.04.2014 № 1197-VII. Втрата чинності. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1197-18#Text> (дата звернення: 03.07.2025).

48. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 № 2657-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text> (дата звернення 27.07.2025).

49. Про обмеження монополізму та недопущення недобросовісної конкуренції у підприємницькій діяльності: Закон України від 18.02.1992 № 2132-XII (втратив чинність). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2132-12#Text>.

50. Про публічні закупівлі: Закон України від 25.12.2015 № 922-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#Text> (дата звернення: 03.07.2025).

51. Про Рахункову палату: Закон України від 02.07.2015 № 576-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/576-19#Text> (дата звернення 27.07.2025).

52. Про Регламент Верховної Ради України: Закон України від 10.02.2010 № 1861-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-17/conv#Text> (дата звернення: 30.08.2025).

53. Про утворення Державної аудиторської служби України: Постанова

Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 р. № 868. URL: <https://dasu.gov.ua/ua/plugins/userPages/592>.

54. Результати діяльності Держаудитслужби, її міжрегіональних територіальних органів за січень – грудень 2024 року. *Портал ДАСУ*. URL: <https://dasu.gov.ua/ua/plugins/userPages/3754>.

55. Річні звіти. *Офіційний вебпортал АМКУ*. URL: <https://amcu.gov.ua/pro-nas/zvitnist/richni-zviti>.

56. Руденко Т. Громадський контроль в публічних закупівлях: що взяти до уваги замовнику. *Сайт Держзакупівлі*. URL: <https://dzplatforma.com.ua/article/754-gromadskiy-kontrol-v-publichnikh-zakupivlyakh-shcho-vzyati-do-uvagi-zamovniku>.

57. Стащук О., Борисюк О., Проць Н. Публічні закупівлі та їх роль в удосконаленні публічних фінансів України. *Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2022. № 3. С. 37-43. DOI:10.29038/2786-4618-2022-03-37-43.

58. Швидка Т. І. Господарсько-правова відповідальність за антиконкурентні узгоджені дії у формі спотворення результатів тендерів, торгів, аукціонів, конкурсів як прояв узгодженої поведінки учасників закупівель. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. 2024. С. 276-281. URL: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.01.48>.

59. Швидка Т. І. Особливості законодавчого регулювання й правові засади здійснення публічних закупівель в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 5. С. 231-235. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-5/54>.